

Hvornår er adoption det bedste for barnet?

WHEN IS ADOPTION IN THE BEST INTERETS FOR THE CHILD?

Udarbejdet af: Fie Bols Thomsen
(20153512)

Vejleder: Hanne Hartoft

4. december 2020

Antal anslag: 141.933

Abstract

The thesis is submitted as a closing assignment to the progress of becoming a cand.jur/Master of Laws. The thesis examines in which manner the term "the child's best interests" is interpreted in cases regarding adoption, without the custodian's consent. The term "the child's best interests" is examined using legal dogmatic methods.

The first part of the thesis sets forth the actuality of the subject, which leads to the following problem statement: *When has the legal criterions, when handling cases examining the child's best interests during forced adoption, been fulfilled?*

When an assessment of the legal criterions, for when a forced adoption may be carried out, several criteria are included. Before a verdict regarding whether the child shall be adopted, according to the Adoption Consolidation Act section 9, para. 2 – 4, [adoptionsloven §9, stk. 2 - 4], it is a necessity to examine the possibility of adoption, with consent, according to the Adoption Consolidation Act section 7, [adoptionslovens § 7].

Hereafter it may be examined whether the requirements for forced adoption, are fulfilled according to the Adoption Consolidation Act section 9, para. 2 – 4 or not. During the process regarding forced adoption, several material demands must be met, etc. a stable upbringing of the child, an assessment of the missing parental abilities, and the possibility of intervening as early in the process as possible. However, the conditions stated by the Social Services Act section 58, [servicelovens § 58], must be fulfilled, before forced adoption may be carried out.

Furthermore, two Danish Supreme court verdicts, that describe the legal status regarding forced adoption has been examined. Forced adoption is based on an assessment, and further considerations, of the child's wellbeing, the primary caregivers, and the affiliation between the aforementioned.

The carried-out analysis concretizes how essential the parent's ability to care for the child is. If the parent's ability to care for the child is not adequate, the possibility of forced adoption is higher since

this would be in the best interests of the child. This may happen, if the parents lack etc. care and love, for the child.

The bond between the child and the parents are assessed as well. Of the parents lack the aforementioned factors, then it would affect the child's further personal development negatively.

The Danish Supreme Court verdicts illustrate how the attachment theory is utilized to assess the wellbeing of the child. Moreover, the child's own interests and own resources have been highlighted. Is forced adoption in the child's own interests?

Furthermore, verdicts reached by The European Court of Human Rights are included. The verdicts examine how an assessment of the child's wellbeing has been conducted during these intrusive measures, which forced adoption is.

The European Court of Human Rights have clear indicators on which requirements must be assessed regarding adoption, namely The European Court of Human Rights' *exceptional circumstances*.

Every case, regarding forced adoption, must be processed and account for the various parameters for each case, in such manner, that is the least intrusive. Therefore, a standardized verdict regarding cases that deal with adoption is not possible, since several factors must be taken into consideration before a verdict can be reached.

This would vary from case to case, and therefore from child to child. The parents' abilities to care for the child, and the bond between the child and its parents, must be examined to ensure whether an adoption, which would result in the placement of the child into a foster family, would benefit the child's interests or not.

The thesis is concluded with a broader view examining statistical assessments for forced adoption in Nordic countries, where the focus is on the various parameters, that are present in Denmark. These parameters are compared to those in Norway.

Moreover, the different parameters regarding the further placement of the child, according to the Social Services Act section 68a are included.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	1
1. Indledning	6
1.1. Problemformulering.....	7
1.2. Afgrænsning.....	7
2. Den retlige ramme	8
2.1. Adoptionsloven	8
2.1.1. Adoptionsloven § 9, stk. 2 – 4	9
2.1.1.1. Adoptionslovens § 9, stk. 2	10
2.1.1.2. Adoptionslovens § 9, stk. 3	11
2.1.1.3. Adoptionslovens § 9, stk. 4	12
2.1.1.5 Manglende samtykke	12
2.1.1.6. Overvejelsespligt.....	13
2.2. Serviceloven	13
2.2.1. Anbringelsesgrundlag efter servicelovens § 58	14
2.2.2.1. Det materielle kriterie, servicelovens § 58, stk. 1, 1. pkt.....	14
2.2.2.3. Servicelovens § 58, stk. 1, 2. pkt.	15
2.3. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).....	15
2.3.1. Fortolkning og anvendelse	16
2.3.2.1. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.....	18
2.3.2. EMRK-artikel 8	19
2.4. FN's Børnekonvention.....	21
2.4.1. FN's Børnekonvention artikel 3.....	22
2.4.2. FN's Børnekonvention artikel 9.....	22
2.4.3. FN's Børnekonvention artikel 12.....	23
2.4.4. FN's Børnekonvention artikel 21.....	23
2.5. FN's Børnekomité.....	24
2.5.1. Barnets bedste	24
3. Metode.....	25
4. Adoptionsproceduren.....	27
4.1. Kommunalbestyrelsens forpligtelser.....	30
4.1.1. Den obligatoriske overvejelse	30
4.2. Børn – og ungeudvalgets opgave	31
4.2.1. Barnets synspunkt.....	32
4.2.2. Quorumkrav, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3	32
4.3. Ankestyrelsens afgørelse	32
4.4. Domstol.....	34
4.5. Den børnefaglige undersøgelse, jf. servicelovens § 50	35
4.5.1. Så skånsomt som muligt, jf. servicelovens § 50, stk. 1, 3. pkt.....	36
4.6. Officialmaksimen	36
5. Barnets bedste.....	36

5.1. Barnets bedste i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol	37
5.1.1. Exceptional Circumstances	38
5.2. Barnets bedste i henhold til dansk praksis	38
5.3. Et 3-foldigt koncept	39
5.3.1. En materiel ret	39
5.3.2. Et grundlæggende fortolkningsretligt princip	39
5.3.3. En procesregel	40
5.4. Adoptionslovens begreb	41
5.4.1. I særlige tilfælde	41
5.4.2. Væsentlige hensyn	42
5.4.3. Anbringelsesgrundlag	43
5.4.4. Manglende omsorgsevne	43
5.5. Tidlig indsats	44
5.6. Stabilitet og kontinuitet	45
5.7. Manglende omsorgsevne	46
5.7.1. U 2019.1565 H	48
5.7.2. Delkonklusion	51
5.8. Retssikkerhed	52
5.8.1. Samtykke fra barnet	53
5.8.2. Forældrenes retssikkerhedsgarantier	54
5.8.2.1 Gratis advokatbistand	54
5.8.2.2. Aktindsigt	54
5.8.2.3. Udtaleret	54
5.9. Proportionalitetsvurdering	55
6. Samværets betydning under anbringelse	55
6.1. Tilknytningens betydning	57
6.2. U 2019.1721 H	59
6.3. Case of Pedersen and others v. Norway	62
6.4. Delkonklusion	66
7. Barnets stemme	67
7.1. Barnets stemme, jf. servicelovens § 46, stk. 3	67
7.1.1. Barnets eller den unges egne ressourcer	68
7.1.2. Barnets synspunkter	69
7.1.3. Barnets alder og modenhed	69
7.2. FN's Børnekonvention artikel 12	69
7.3. Case of Aune v. Norway	70
7.4. Case of Abdi Ibrahim v. Norway	75
7.5. Delkonklusion	77
8. Konklusion	78
9. Perspektivering	79
10. Litteraturliste	81

<i>Love og forarbejder</i>	81
<i>Bekendtgørelser</i>	81
<i>Lovforslag</i>	81
<i>Vejledninger</i>	81
<i>Den Europæiske Menneskerettighedskonvention</i>	82
<i>FN's Børnekonvention</i>	82
<i>FN's Børnekomité</i>	82
<i>Danske domme</i>	82
<i>Internationale afgørelser</i>	82
<i>Ankestyrelsens principmeddelelser</i>	83
<i>Juridiske artikler</i>	83
<i>Juridisk litteratur</i>	83
<i>Rapporter</i>	84
<i>Vejlednings – og inspirationsmateriale</i>	85
<i>Praksisnotat</i>	85
<i>Høringer i folketinget</i>	85
<i>Artikler</i>	86
<i>Nyhedsbrev</i>	86
<i>Links</i>	86

1. Indledning

Adoption – ordet er græsk, og betyder at tage noget til sig, som var det sit eget. Kan det fortælle hvordan vi forstår betydningen af adoption? Handler det egentligt om at give en familie et barn? – eller handler det nærmere om at give et barn en familie?

Vi har alle en vision om, hvad et rigtigt familieliv er – men hvad kommer særligt i spil, hvis der sker en adoption uden forældrenes samtykke? – Hvilke familieliv forsøger vi da at beskytte?

Dette er nogle af de interessante spørgsmål som undersøges samt illustreres i denne afhandling, som beskæftiger sig med de retlige kriterier for gennemførelse af adoption uden samtykke.

Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, EMRK, artikel 8, er retten til familieliv en grundlæggende menneskeret. En menneskeret, som staten har en positiv forpligtelse til at beskytte – kan adoption uden samtykke da overhovedet forsvares?

Når der bevilges adoption uden samtykke – også kaldet tvangsadoption – foretager staten det dybest tænkelige indgreb i forældrenes og barnets familieliv, ved ultimativt at bringe familieskabet til ophør. Retsvirkningen af en adoption, er at der sker et fuldt familieskifte, dvs. at retsforholdet mellem den biologiske forælder og barnet bortfalder, jf. adoptionslovens § 16, stk. 1¹. Formålet med adoption er at skabe en blivende forbindelse mellem adoptionsforældrene og barnet – også langsigtet, jf. adoptionslovens § 19.

Udover at skabe en tryk og stabil opvækst for det udsatte barn, inddrages der i høj grad en vurdering af hvad der anses som værende bedst for barnet. Denne vurdering tager afsæt i adoptionslovens § 2: *”adoption må kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret (..)”* – med særlig belysning af barnets interesser samt egne holdninger.

I forhold der vedrører barnet eller den unge, er barnets bedste et helt principielt kriterium. Kriteriet er ligeledes gældende i sager hvor barnet anbringes uden for hjemmet, samt når der gennemføres adoption uden samtykke. Problematikken ligger i, hvad der nærmere forstås ved dette kriterium – hvordan skal denne vage standard forstås i adoptionssager? Hvordan belyses barnets bedste?

¹ Nørgaard, Irene m.fl.: Familieret, Jurist og økonomforbundets forlag, 4. udgave, 1. oplæg, side 35ff

Den seneste praksis i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, EMD, forholder sig både til det materielle indhold af barnets bedste, samt de processuelle krav, som sikrer at sagen oplyses tilstrækkeligt. Denne praksis – som allerede har sat sine spor i dansk højesteretspraksis – har tydeliggjort at begrebet rummer en kompleks afvejning af mange momenter, hvor barnets trivsel og tilknytning naturligt indgår, men hvor også bevarelse af relationen til de biologiske forældre, gennem samvær og kulturelle hensyn, spiller ind.

Vurderingen og argumentationen lægger op til videre undersøgelse af, hvilke overvejelser domstolene gør sig, når disse foranstaltninger træffes, og i hvilke tilfælde der reelt set sker en overtrædelse af de internationale menneskerettigheder, nemlig retten til familieliv efter EMRK-artikel 8.

1.1. Problemformulering

På baggrund af ovenstående er formålet med afhandlingen at undersøge hvornår barnets bedste vejer så tungt, at myndighederne kan tilsidesætte forældrenes ret til familieliv. For at komme tættere på det skal begrebet *barnets bedste* fortolkes. Dette fører frem til afhandlingens problemformulering: *Hvornår er det juridiske kriterium om barnets bedste opfyldt i sager om adoption uden samtykke?*

1.2. Afgrænsning

Afhandlingen behandler særligt spørgsmålet om adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4, hvorfor det kun kort inddrages, når der træffes afgørelse om adoption efter adoptionslovens § 7. Afhandlingens emne er tvangsadoption, det er afgrænset til den form for sociale sager, hvor myndighederne vurderer, at det vil være bedst for barnet at blive adopteret, og at der ikke opnås et informeret samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Eftersom at hovedkriteriet er barnets bedste, fokuserer afhandlingen på dette kriterium. Det betyder at der i mindre grad fokuseres på hvad processen er, samt spørgsmålet om efterfølgende samvær.

Afhandlingen fokuserer på perioden fra at myndighederne vurderer, at adoption kun vil være til barnets bedste, og til at adoptionsbeslutningen endeligt truffet. Fasen kan være af meget forskellig

længde, det betyder at forvaltningen ikke nødvendigvis påtænker anbringelse med det samme, men i stedet er noget som kan forekomme undervejs.

Afhandlingen behandler de nationale, socialt betinget adoptioner.

Afhandlingen behandler ikke servicelovens regler om hjemgivelse. Ligeledes behandles ikke spørgsmålet om genforening samt hjemgivelse efter praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

2. Den retlige ramme

2.1. Adoptionsloven

Adoptionsloven² regulerer de forhold hvor børn og unge adopteres – både de tilfælde hvor der afgives informeret samtykke fra barnets forældremyndighedsindehavere efter adoptionslovens § 7, samt de tilfælde hvor der ikke afgives samtykke, efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4. Afhandlingen behandler sidstnævnte forhold.

Adoption kan være relevant i en række helt forskellige situationer. Et barn kan fra fødslen kun have haft en mor, og ikke en far, da denne er ukendt og ikke til at opspore. Senere kommer en stedfar ind i familie, og alle ser det som en naturlig konsekvens af den følelsesmæssige og sociale relation, at forholdet også er retlig formaliseret som forældreskab, hvilket sker gennem en adoption. Andre gange skyldes adoption at mor og far – ikke ønsker barnet, som måske er kommet uden det er planlagt, eventuelt uden for ægteskab. Barnet er kommet i pleje hos andre, som ønsker at adoptere barnet, hvilket de biologiske forældre er enige i.

En situation kan ligeledes opstå, hvis forældrene afgår ved døden, og der efterfølgende skabes en tæt relation til andre.

Afhandlingen fokuserer på situationer, hvor de sociale myndigheder vurderer at forældrene ikke magter opgaven om at varetage barnets opvækst og omsorg. Det er nødvendigt at andre kommer til

² LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven

– fuldtids – at varetage barnets opdragelse, og ved at gennemføre en adoption sikres barnet en tryk og stabil opvækst. En konsekvens af adoption er også, at barnet skånes for at skulle opleve genbehandling og involvering fra kommune i løbet af deres videre barndom³.

Adoptionsloven har igennem de senere år fulgt samfundsudviklingen – dette betyder at der er foretaget lovændringer i henholdsvis 2009⁴, 2015⁵ og 2019⁶. For at sikre en tryk og stabil opvækst for de mest udsatte børn i Danmark, kan der træffes afgørelse om barnet skal adopteres, uden der er afgivet samtykke. Denne stabilitet og tryk skabes ved at barnet ikke skifter mellem anbringelsessteder, men i stedet adopteres af deres plejeforældre⁷.

2.1.1. Adoptionsloven § 9, stk. 2 – 4

Betingelserne for at gennemføre adoption uden afgivet samtykke reguleres af adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4. Fælles for disse bestemmelser er at der ikke afgives samtykke fra forældremyndighedsindehaveren – der foretages adoption uden samtykke⁸. Det er endvidere et krav, at disse problemer i den pågældende familiekonstellation ikke kan løses, og derfor at anbringelsen vil være en langsigtet plan⁹.

Sager, som ikke kan gennemføres med barnets eller forældremyndighedsindehaverens samtykke, rejses efter servicelovens § 68e^{10 11}. Muligheden for at rejse disse sager efter servicelovens § 68e er formuleret som, *”hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at adoption af et barn eller en ung ikke kan gennemføres med samtykke fra barnets eller den unges forældre, jf. § 7 i adoptionsloven, og kommunalbestyrelsen vurderer, at adoption vil kunne gennemføres uden samtykke fra forældrene efter § 9, stk. 2 – 4, i adoptionsloven, forelægger kommunalbestyrelsen sagen for børn – og unge-udvalget”*¹².

³ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.2, *Børne – og Socialministeriets overvejelser*, side 6

⁴ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009

⁵ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

⁶ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019

⁷ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, lovforslag som fremsat, afsnit 2.1.2.

⁸ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.1. *gældende ret*, side 4 – 5

⁹ Ankestyrelsen: Anbringelse af børn og unge uden samtykke, 17 november 2020: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/sager-om-born-og-unge/anbringelse-uden-samtykke>

¹⁰ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020

¹¹ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.1. *gældende ret*, side 5

¹² LBKG nr. 1287 af 28. august 2020 § 68e

Kommunes pligt er at oplyse børn – og unge-udvalget, hvis adoptionen ikke kan gennemføres med samtykke – og det derefter at betingelserne for adoption uden samtykke opfyldes – naturligvis også vurderingen af barnets bedste¹³.

Finder Børn – og ungeudvalget at betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt, indgives der indstilling herom til Ankestyrelsen efter servicelovens § 68 f, stk. 1. Det er op til Ankestyrelsen at vurdere om betingelserne efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4 er opfyldt¹⁴.

For at sagen oplyses tilstrækkeligt, følger det af servicelovens § 68e, stk. 2 og 3, hvilke elementer, som skal belyses. Herunder en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50, en handleplan efter servicelovens § 140 og slutteligt oplysninger om barnets holdning til anbringelsen efter adoptionslovens § 6, stk. 1. Er barnet ikke udviklet nok til at kunne indgå i sådanne en samtale, skal kommunen på anderledes vis indhente oplysninger og viden om det pågældende barn, som kan bruges til tydeliggøre barnets holdning til en forestående adoption¹⁵.

2.1.1.1. Adoptionslovens § 9, stk. 2

Efter adoptionslovens § 9, stk. 2, kan der træffes afgørelse om adoption, til trods for manglende samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, *”selv om forældrene ikke vil give samtykke efter § 7, stk. 1, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det”*¹⁶. Bestemmelsen stiller krav til *væsentlige hensyn*, til barnet¹⁷.

Bestemmelsen i adoptionslovens § 9, stk. 2, vil særligt finde anvendelse i de tilfælde, hvor det givne barn er anbragt i en længere periode, og hvor forældrene ikke har ønsket kontakt til barnet – også kaldet de *glemte børn*¹⁸. Dette er typisk tilfælde, hvor barnet har være adskilt fra forældrene i end 5-6 år og det er forældrenes primære skyld, grundet manglende ønske om kontakt med barnet¹⁹.

Praksis i forhold til ovenstående har vist tildens til bestemmelsen i adoptionslovens § 9, stk. 2 primært er blevet anset som værende en opsamlingsbestemmelse – særligt efter lovændringerne af

¹³ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.1. *gældende ret*, side 5

¹⁴ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.1. *gældende ret*, side 5

¹⁵ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.1. *gældende ret*, side 5

¹⁶ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 2

¹⁷ Se afhandlingens afsnit 5.4.2.

¹⁸ L 121 af 2014-15, af 28 januar 2015, side 5, afsnit 3.1.1.1.

¹⁹ L 121 af 2014-15, af 28 januar 2015, side 5, afsnit 3.1.1.1.

adoptionsloven i 2009 – en opsamlingsbestemmelse i de forhold, hvor barnet er over 1 år gammel, og endnu ikke har været anbragt uden for hjemmet i mere end 3 år²⁰.

2.1.1.2. Adoptionslovens § 9, stk. 3

Adoptionslovens § 9, stk. 3 behandler de sager, hvor barnet eller den unge typisk allerede er anbragt uden for hjemmet. Ordlyden regulerer følgende *”adoption kan meddeles efter stk. 2, hvis betingelserne for anbringelse af barnet uden for hjemmet i § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, i lov om social service er opfyldt, og det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet*²¹.

Adoptionslovens § 9, stk. 3 regulerer de materielle betingelser, for at træffe afgørelse om adoption, hvor forældrene varigt ikke er i stand til at yde den nødvendige omsorg²².

Anbringelse i en plejefamilie – eller at der undervejs i graviditeten har været bekymrende forhold, betyder at kommunen på forhånd skal forberede den indledende del af om adoption²³. Adoption uden samtykke beviliges efter adoptionslovens § 9, stk. 3, hvis forældremyndighedsindehaveren varigt vil være uden forældreevne – denne foranstaltning kan stadig træffes, selvom forældremyndighedsindehaveren kan have en positiv rolle under samværet med barnet²⁴.

Ved lovændringen af adoptionsloven i 2015 ønskede man at lempe betingelserne til adoption²⁵. Lempelserne betyder at der skal kunne træffes foranstaltninger om adoption i de tilfælde, hvor barnet har skabt så stærkt et bånd til dennes plejefamilie, at det vil være skadeligt for barnet samt hensynet til forholdene om kontinuitet og stabilitet under opvæksten, hvis denne tilknytning brydes²⁶.

²⁰ L 121 af 2014-15, af 28 januar 2015

²¹ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 9, stk. 3

²² L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 10, afsnit 3.1.4.1.

²³ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 19

²⁴ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 19

²⁵ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 4, afsnit 3

²⁶ U 2019.1565 H, side to, første og anden spalte

Sagsbehandlingen skal dokumentere, den manglende forældreevne, og at en fremtidig prognose viser det samme²⁷. Der er stillet et beviskrav, som tilsigter, at manglende forældreevne skal dokumenteres tilstrækkeligt²⁸. Det videre et krav er, at de øvrige betingelser efter servicelovens § 58 er opfyldt²⁹.

Forældrenes manglende omsorgsevne behandles videre i afhandlingens afsnit 5.7.

2.1.1.3. Adoptionslovens § 9, stk. 4

Adoptionslovens § 9, stk. 4 regulerer forholdene, hvor barnet knyttes særligt til sine plejeforældre – og anser disse som værende de primære omsorgspersoner. Adoptionslovens § 9, stk. 4, tilsigter at kunne behandle spørgsmålet om adoption, i situationer hvor plejeforældrene har taget de biologiske forældres plads³⁰. Tilknytningen er af en sådan karakter, at en afgørelse om at fjerne barnet fra plejefamilien, vil have skadelige følgevirkninger for barnets opvækst og hensyn³¹.

Betingelserne for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4 lyder som følgende “[.] kan adoption efter stk. 2 meddeles plejeforældrene, hvis barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning, navnlig under hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst og til barnets relation til sine forældre”³².

2.1.1.5 Manglende samtykke

En central del af adoptionslovens kriterier bygger på samtykkekravet. Der skal være tale om et informeret samtykke, som kan være vanskeligt at opnå. Et informeret samtykke betyder at forældremyndighedsindehaverne, og det eventuelle barn, der er fyldt 15 år, skal opnå en enighed omkring hvad det endegyldige formål med anbringelsen er³³.

²⁷ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 19

²⁸ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 3, afsnit 4.3.2.

²⁹ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 4, afsnit 4.4.

³⁰ U 2019.1721 H, side 2, anden spalte

³¹ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 4, afsnit 4.4

³² LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 9, stk. 4

³³ Ankestyrelsen: Anbringelser uden samtykke – kommunernes praksis og perspektiver på stigningen, november 2019, side 13

Dette informeret samtykke gives selvsagt ikke i de sager, der vedrører anbringelse uden samtykke, som reguleres efter servicelovens § 58 – tvangsanbringelser.

*”At kæmpe for sit barn er en måde at vise ultimativ kærlighed på”*³⁴ – Denne påstand er stærk, og det giver et indblik i hvor svært det kan være for forældrene, at opgive deres nære tilknytning og at kunne acceptere deres manglende omsorgsevne³⁵. Dette giver en vigtig skildring af hvornår forældrenes kærlighed må vie for barnets bedste, og hvad der må anses at være i barnets interesser – hvilket også gør sig gældende i de tilfælde, hvor der træffes afgørelse om adoption til en eventuel plejefamilie efter adoptionslovens § 9, stk. 4.

2.1.1.6. Overvejelsespligt

Servicelovens § 68 d regulerer pligten, som kommunen skal varetage i de konkrete sager, som vedrører adoption uden samtykke. Det fremgår at kommunen skal, *[..] overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge i stedet bliver adopteret*. Denne overvejelse gælder i situationerne om tvangsanbringelse efter servicelovens § 58.

2.2. Serviceloven³⁶

Servicelovens formål er at kunne yde den nødvendige støtte til børn og unge, som har et særligt behov støtte, jf. servicelovens § 46. Støtten skal sikre at barnet eller den unge, opnår den samme personlige udvikling, en stabil opvækst samt muligheden for et selvstændigt liv senere hen i voksenalderen, som et jævnaldren barn eller ung, jf. servicelovens § 46.

Serviceloven regulerer ligeledes anbringelser uden for hjemmet – uden afgivet samtykke. Anbringelsesgrundlaget bag tvangsadoption reguleres af servicelovens § 58. Når der træffes foranstaltning om tvangsadoption, inddrages ligeledes en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50.

³⁴ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Anne-Dorthe Hestbæk – Høring om tvangsadoption – tvang som middel til kontinuitet – evaluering af kontinuitetsreglerne i Serviceloven, slide 15

³⁵ Se afhandlingens afsnit 5.7.

³⁶ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven

I forlængelse af den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, kan der igangsættes en forældreevneundersøgelse, jf. servicelovens § 50, stk. 5³⁷.

I afsnittene nedenfor vil de relevante bestemmelser blive gennemgået, alt efter hvilken betydning bestemmelserne har i henhold til adoption uden samtykke.

2.2.1. Anbringelsesgrundlag efter servicelovens § 58

I nogle tilfælde vil der være undtagelser til det almindelige samtykkekrav – undtagelsen ses blandet andet i tilfælde, hvor der træffes foranstaltning om tvangsmæssig anbringelse efter servicelovens § 58^{38 39}.

I servicelovens § 58, er der opregnet fire situationer, som kan give anledning til tvangsmæssig anbringelse⁴⁰. Ordlyden i servicelovens § 58 lyder: *"Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge, 2) overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, 3) misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller 4) andre adfærds eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge, kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet (..)"*⁴¹.

2.2.2.1. Det materielle kriterie, servicelovens § 58, stk. 1, 1. pkt.

Det materielle kriterie for at kunne træffe foranstaltning om tvangsmæssiganbringelse, følger af servicelovens § 58, stk. 1, 1. pkt., at der skal være *"[..] en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade [..]"*⁴², såfremt der ikke træffes foranstaltning om tvangsmæssig anbringelse⁴³. Forudsætningen for anbringelse efter servicelovens § 58, stk. 1, at *"der er*

³⁷ Se afhandlingens afsnit 4.5.

³⁸ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven

³⁹ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hielmcronen: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 232 – 233

⁴⁰ Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 72

⁴¹ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 58

⁴² LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 58, stk. 1, 1. pkt.

⁴³ Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 71

*begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet*⁴⁴.

Begrebet *åbenbar risiko* ligger op til at der foretages en samlet vurdering, ud fra de hensyn, om barnets akutte tilstand, men ligeledes også fremadrettet vilkår^{45 46}.

Sundhed er indikator på sammenhængen mellem barnets almentilstand – herunder helbredsmaessige forhold, men også øvrige forhold med betydning for barnets trivsel⁴⁷.

2.2.2.3. Servicelovens § 58, stk. 1, 2. pkt.

Det skal kunne konstateres at det givne problem, ikke kan løses under fortsat ophold i barnets hjem. At problemerne ikke kan løses under fortsat ophold i hjemmet, skal sammenholdes med de øvrige opregnede forhold, der reguleres af servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 – 4^{48 49}.

2.3. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)⁵⁰

Adoption reguleres ikke kun i den nationale lovgivning. Adoption er en indgribende foranstaltning i familielivet, som beskyttes af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, EMRK-artikel 8⁵¹. EMRK-artikel 8 fortolkes af Den Europæiske menneskerettighedsdomstol (EMD), hvorfor domme fra EMD er væsentlige fortolkningsbidrag, jf. nærmere metodeafsnit⁵².

Beskyttelsen af familielivet i EMRK-artikel 8 er formuleret som *”Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv (...)”*⁵³. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention udelukker ikke, at der træffes afgørelse om et barn adopteres, selvom forældrene måtte protestere⁵⁴.

⁴⁴ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 58, stk. 1, 2. pkt.

⁴⁵ L 229 af 1996 – 97, af 16. april 1997, afsnittet om § 40

⁴⁶ Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 72

⁴⁷ L 229 af 1996 – 97, af 16. april 1997, afsnittet om § 40

⁴⁸ Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 72

⁴⁹ Se afhandlingens afsnit 2.2.2.2.

⁵⁰ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

⁵¹ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

⁵² Se afhandlingens afsnit 3

⁵³ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

⁵⁴ U 2019.1721 H, side 3, første spalte

I sagerne der vedrører adoption uden samtykke, sættes der i denne afhandling ligeledes fokus på barnets inddragelse i sagerne – herunder også barnets stemme. Denne rettighed beskyttes af FN's Børnekonventions artikel 12⁵⁵.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention vedtages tilbage i 1950⁵⁶. I 1953 ratificerer Danmark konventionen⁵⁷. I 1992 inkorporeres konventionen i dansk lovgivning, og konventionen er derefter en del af dansk ret⁵⁸. Den danske domstol tager ofte stilling til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og efter inkorporeringen i 1992, er EMRK gjort til en del af dansk ret – og er direkte anvendelig ved danske domstole⁵⁹.

EMRKs formål er at skabe et retligt værn for den enkelte borger, for at sikre dennes grundlæggende rettigheder og friheder⁶⁰ – herunder retten til familieliv og privatliv efter konventionens artikel 8. EMRK forfølger retssikkerhedsmæssige formål, som også varetages igennem de grundlæggende forvaltningsretlige regelsæt samt frihedsrettighederne der er angivet i grundloven⁶¹.

2.3.1. Fortolkning og anvendelse

Praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, EMD, inddrages som fortolkningsbidrag. Inddragelsen af praksis fra EMD sørger for de i konventionens beskrevet rettigheder samt friheder, belyses, sikres samt videreudvikles⁶². Domstolens inddragelse sikrer netop at staten overholder de givne forpligtelser der angives samt reguleres af konventionens artikler⁶³.

EMD's pligt består i at kunne besvare en række generelle spørgsmål, som er i samfundets interesse⁶⁴. EMD-praksis er derfor en vigtig kilde til viden og vejledning om hvordan konventionens bestemmelser og retningslinjer overholdes på bedste vis af medlemsstaterne⁶⁵.

⁵⁵ Se afhandlingens afsnit 2.4.2.

⁵⁶ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 54, afsnit 3.2.

⁵⁷ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 54, afsnit 3.2.

⁵⁸ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 54, afsnit 3.2.

⁵⁹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 275

⁶⁰ Baumbech, Trine m.fl.: Retskildernes kamp – forholdet mellem national offentlig ret og udefra kommende ret, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 16

⁶¹ Baumbech, Trine m.fl.: Retskildernes kamp – forholdet mellem national offentlig ret og udefra kommende ret, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 16

⁶² Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 15

⁶³ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 15ff

⁶⁴ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 15

⁶⁵ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 15ff

Det er EMD, som besidder kompetencen til at behandle klager, der indgives af den enkelte borger. Borgerne kan inddrage for domstolen, såfremt konventionen er ratificeret. Dette har blandt andet betydet at EMRK faktisk er blevet en naturlig og relevant del af national lovgivning på lige fod med de nationale grundlæggende rettigheder efter grundloven⁶⁶.

Endvidere findes der en række fortolkningsprincipper og en fortolkningsstil, som EMD anvender. Fortolkningsstilen henter inspiration i vejledningen, *Weinerkonventionen af 23. maj 1969 om traktatretten*⁶⁷. Disse principper er et vigtigt element, når konventionen skal fortolkes og anvendes. Fortolkningen skal være loyal og være i overensstemmelse med sædvanlig betydning – i lyset af formål og hensigt⁶⁸. Fortolkningsprincipperne tager afsæt i en direkte sproglig forståelse, sammenhængen i bestemmelsen og slutteligt formålet med bestemmelsen⁶⁹.

Praksis fra EMD udvikles med tiden⁷⁰. Udviklingen bestemmes ud fra hvilken samfundsudvikling, der på det pågældende tidspunkt er gældende – både hvis samfundsudviklingen sker hos medlemsstaterne, men også når udviklingen henføres til international ret. Praksis fra EMD er derfor dynamisk⁷¹. Udover dynamisk fortolkning, fortolker EMD ligeledes ud fra forholdet, at konventionerne anses som værende et levende element. Et levende element, som skal forsøge at tilpasse sig den samfundstilstand der er på det pågældende tidspunkt, så fortolkningen tager afsæt heri⁷².

EMD opererer ligeledes ud fra principperne om subsidiaritet samt medlemsstaternes skønsmargin⁷³. Her stilles der krav til medlemsstaterne om overholdelse af de nedfældet rettigheder og forpligtelser.

⁶⁶ Baumbech, Trine m.fl.: Retskildernes kamp – forholdet mellem national offentlig ret og udefra kommende ret, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 16

⁶⁷ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 19

⁶⁸ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 19 – 20

⁶⁹ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 19 – 20

⁷⁰ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 19ff

⁷¹ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 23 – 24

⁷² Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 24

⁷³ Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 25

Det er ud fra principperne om subsidiaritet og medlemsstaternes skønsmargin, at konventionen fortolkes af domstolen⁷⁴.

Domstolens opgave er at fungere som subsidiær kontrolfunktion, da domstolens funktion består i at føre kontrol med de givne medlemsstater, og opfyldelsen af konventionens bestemmelser, jf. EMRK-artikel 19⁷⁵. Der overlades en vis skønsmargin til medlemsstaterne⁷⁶ - denne skønsmargin tager afsæt i, at det påhviler medlemsstaterne i en vis grad, selvstændigt at kunne vurdere, om det forestående indgreb i de beskyttede menneskerettigheder er nødvendig⁷⁷. Dette afhænger helt konkret af retstilstanden i den pågældende medlemsstat, og varierer efter hvilket retsområde der gælder⁷⁸. a

Domstolens formål er at sikre de individuelle individers rettigheder, der ikke kun er teoretiske eller illustrative, men er reelle og effektive⁷⁹. Dette tager afsæt i, at de generelle menneskerettigheder skal beskyttes samt varetages. Derfor vil domstolene altid søge en reel og effektiv beskyttelse, hvorimod hvis fortolkningen medfører dårligere beskyttelse, vil blive afvist⁸⁰.

2.3.2.1. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Virket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (efterfølgende i afsnittet beskrevet: domstolen) er beskrevet i afsnit II i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)⁸¹. Efter EMRK-artikel 19, fører domstolen kontrol med de kontraherende parter, som efter konventionen forpligter sig, til at overholde samt rette sig, efter de regulerende bestemmelser, som følger af konventionens ordlyd.

⁷⁴ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 25

⁷⁵ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 24 – 25

⁷⁶ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 25

⁷⁷ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 25

⁷⁸ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 25

⁷⁹ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 23

⁸⁰ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 23

⁸¹ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

Domstolens sammensætning baseres på antallet af de høje kontraherende parter, *"Domstolen skal bestå af et antal dommere, der svarer til antallet af de høje kontraherende parter"*⁸². Efterfølgende følger det af EMRK-artikel 21, stk. 1 – 3, hvilke kriterier dommerne skal opfylde, for valg til dommer – herunder at dommerne skal have moralske anseelse, og skal besidde de forventede kvalifikationer, som kan forventes, når der skal ske udnævnelse til højere juridiske embeder. Dernæst skal det sikres at dommerne ikke påtager sig et erhverv, som kan anses at være uforeneligt med deres krav om uafhængighed og upartiskhed, jf. EMRK-artikel 21, stk. 3. Valget af dommerne bliver foretaget på baggrund af EMRK-artikel 22: *"[...] Den parlamentariske Forsamling med hensyn til hver af de høje kontraherende parter ved flertal på grundlag af en liste over tre kandidater, der er opstillet af den høje kontraherende part [...]"*⁸³.

Særligt domstolens kompetence er i denne afhandling interessant og relevant. Domstolens kompetence reguleres af EMRK-artikel 32. Domstolens kompetence indebærer at domstolen tager stilling til fortolkning, samt anvendelse af konventionens anvendelsesområde, jf. EMRK-artikel 32.

Domstolen anvender dynamisk fortolkning, hvor domstolen tilpasser sig den samfundsudvikling der er på det pågældende tidspunkt for tvisten⁸⁴.

Det er domstolen, som behandler de eventuelle klager, som det individuelle individ indbringer for retten. Det er den enkelte borger, som kan klage til domstolen, jf. EMRK-artikel 34. I denne afhandling er det særligt spørgsmålet om krænkelse af EMRK-artikel 8, om retten til familieliv, som gentagne gange er hævdet krænkede af de norske myndigheder.

2.3.2. EMRK-artikel 8⁸⁵

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 8 beskytter retten til familieliv, *"Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv [...]"*⁸⁶. Denne bestemmelse er helt central i denne

⁸² Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer artikel 20

⁸³ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer, artikel 22

⁸⁴ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag, side 23 – 24

⁸⁵ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

⁸⁶ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer artikel 8

afhandling, da behandlingen vedrører familieliv – og retten hertil – navnlig i de situationer hvor familiekonstruktionen er en anelse anderledes end først antaget. Formålet med EMRK-artikel 8, er at kunne beskytte det enkelte individ mod ubegrundet indgreb fra de offentlige myndigheder⁸⁷.

Den eneste undtagelse til beskyttelsen i EMRK-artikel 8, findes i bestemmelsens stk. 2, *[..] ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt [..] for at beskytte andres rettigheder og friheder [..]*⁸⁸.

EMRK-artikel 8 skal fortolkes i lyset af *retten til familieliv* – familieliv forstås som et eksisterende familiebånd⁸⁹. Sondring aktualiseres i dommene, der inddrages senere i afhandlingen. Centralt for afhandlingen er dog spørgsmålet om krænkelse af EMRK-artikel 8, i de situationer hvor det træffes at barnet bortadopteres – uden der er afgives samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Spørgsmålet om krænkelse af EMRK-artikel 8, er særlig problematiseret i dommen, *Case of Pedersen and others v. Norway*⁹⁰ – hvor hele problematikken omhandler et brudt familiebånd, mellem barnet og den biologiske familie – og hvornår denne tvungen adskillelse er en overtrædelse af de nævnte menneskerettigheder der forsøges beskyttet i EMRK-artikel 8. Herunder også hvilken betydning tilknytningsteorien har for det enkelte barn⁹¹.

De to domme, *Case of Aune v. Norway*⁹² og *Case of Abdi Ibrahim v. Norway*^{93 94}, anvendes som illustration af hvordan barnet inddrages i spørgsmålene om adoption uden samtykke, navnlig efter barnets ret til at blive hørt, som beskyttes efter FN's børnekonventionens artikel 12.

EMRK-artikel 8 spiller en central rolle – navnlig ved adoption uden samtykke – da flere domme hos EMD, netop behandler spørgsmålet og anvendelsen af EMRK-artikel 8 – særligt spørgsmålet om hvornår man konkluderer, at der sker en krænkelse af artiklen.

⁸⁷ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag side 887, afsnit 16.2.1.

⁸⁸ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer, artikel 8, stk. 2

⁸⁹ Kjølbros, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag side 875, afsnit 16.1.2.

⁹⁰ Se afhandlingens afsnit 6.3.

⁹¹ Se afhandlingens afsnit 6

⁹² *Case of Aune v. Norway* – application no. 52502/07 – 28 October 2010

⁹³ *Case of Abdi Ibrahim v. Norway* – application no. 15379/16 – 17 December 2019

⁹⁴ Se afhandlingens afsnit 7.3 og afsnit 7.4.

Det ses af EMD, har udviklet en domspraksis, hvor borgernes processuelle rettigheder indfortolkes, som værende en del af den materielle beskyttelse efter EMRK-artikel 8⁹⁵.

2.4. FN's Børnekonvention⁹⁶

I 1991 bliver FN's Børnekonventionen ratificeret i Danmark⁹⁷. Børnekonventionen er ikke inkorporeret, men ratificeret i dansk ret⁹⁸. Staterne skal respektere samt garantere konventionens vedtaget rettigheder i den nationale lovgivning⁹⁹. Grundfundamentet bag FN's Børnekonvention er at sikre barnets rettigheder – herunder at fremme barnets eller den unges, både borgerlige og politiske, rettigheder – blandt andet også retten til familieliv¹⁰⁰. En række grundprincipper der skal gøre det muligt for medlemsstaterne der har implementeret FN's Børnekonvention¹⁰¹.

Afhandlingen inddrager domme, hvor Norge er dømt ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Derfor nævnes, at FN's Børnekonvention er inkorporeret i Norsk ret¹⁰². De internationale menneskerettigheder har i løbet af de senere årtier, fået en stadig stærkere placering i norsk ret¹⁰³. I løbet af 1990'erne, blev de diskuteret hvilke internationale konventioner, der skulle blive en del af norsk lovgivning – hvor særligt ønsket om inkorporering af FN's Børnekonvention blev relevant¹⁰⁴. I 2003 var FN's Børnekonvention inkorporeret på et halvkonstitutionelt niveau. FN's Børnekonvention har forrang, hvis der skulle opstå konflikter med den norske nationale lovgivning¹⁰⁵.

I afsnittene nedenfor redegøres de relevante bestemmelser i FN's Børnekonvention, som er centrale i afhandlingen.

⁹⁵ Jørgensen, Stine: TFA 2007.325: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager, side 2, afsnit 2.1.

⁹⁶ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

⁹⁷ Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 10 – 11

⁹⁸ Adolphsen, Caroline: U 2018B.83: Barnets ret til (at blive fri for) at blive hørt, side 2, afsnit 2.1.

⁹⁹ Dübeck, Inger: Personers rettigheder – om individets fysiske og psykiske integritet, selvbestemmelsesret og identitet, Jurist og Økonomforbundets forlag, 1997, 1. udgave, 1. oplag, side 89

¹⁰⁰ Vejledning nr. 9347, af 28. marts 2017 om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven, side 3 – 4

¹⁰¹ <https://www.boerneraadet.dk/boernekonventionen>

¹⁰² Haugli, Trude, author: Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries, Brill | Nijhoff, Publication Date 2 dec. 2019, side 39 – 40

¹⁰³ Haugli, Trude, author: Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries, Brill | Nijhoff, Publication Date 2 dec. 2019, side 40 – 42

¹⁰⁴ Haugli, Trude, author: Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries, Brill | Nijhoff, Publication Date 2 dec. 2019, side 40 – 42

¹⁰⁵ Haugli, Trude, author: Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries, Brill | Nijhoff, Publication Date 2 dec. 2019, side 41 – 42

2.4.1. FN's Børnekonvention artikel 3

FN's børnekonvention artikel 3 tager afsæt i barnets bedste og hensynet hertil. Konventionens artikel 3 er formuleret *"i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række"*¹⁰⁶. Bestemmelsen regulerer barnets tarv, og præciserer nærmere hvad der påhviler den pågældende medlemsstat. Konventionens artikel 3, skal sikre barnets interesser bliver anvendt, som værende primær overvejelse¹⁰⁷.

FN's Børnekonvention bygger på den grundlæggende grundtanke, at barnets bedste er af afgørende betydning i alle sager der vedrører barnet¹⁰⁸. Barnets bedste anses både at være en ret, et princip samt en procesregel¹⁰⁹.

Artikel 3 er identificeret, som værende et generelt princip til fortolkningen samt forståelsen af barnets rettigheder¹¹⁰. Dette princip er dynamisk, som skal tolkes ud fra de konkrete tilfælde¹¹¹.

Myndighederne skal altid træffe de foranstaltninger, der giver barnet de bedste muligheder og bedste forudsætninger – barnets konkrete interesse skal inddrages i hver individuel sag. For at kunne træffe foranstaltninger i den konkrete sag, skal barnet inddrages og høres i de sager, hvor barnet har rette modenhed samt alder¹¹².

2.4.2. FN's Børnekonvention artikel 9

FN's Børnekonvention artikel 9, beskytter barnets ret til, ikke at blive adskilt fra deres familie, *Delta-gerstaterne skal sikre, at barnet ikke adskilles fra sine forældre mod deres vilje, undtagen når kompetente myndigheder, hvis afgørelser er undergivet retlig prøvelse, i overensstemmelse med gældende*

¹⁰⁶ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 3

¹⁰⁷ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, side 3, afsnit A, 1.

¹⁰⁸ Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 75

¹⁰⁹ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, side 3, afsnit A, 1.

¹¹⁰ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, side 3, afsnit A, 1.

¹¹¹ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, side 3, afsnit A, 1.

¹¹² Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 75

lov og praksis bestemmer, at en sådan adskillelse er nødvendig af hensyn til barnets tarv¹¹³". Der henvises eksplicit til barnets bedste i FN's Børnekonvention artikel 9¹¹⁴.

2.4.3. FN's Børnekonvention artikel 12

Det påhviler den enkelte deltagerstat at beskytte barnets interesse, samt at inddrage de nødvendige forhold, som barnet giver udtryk for. Barnet har ret til at blive hørt – barnets stemme og individuelle holdning skal inddrages, såfremt barnets alder og modenhed taler for det: *"Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed"*¹¹⁵. Det er et bærende princip i FN's børnekonvention artikel 12, at barnet inddrages tilstrækkeligt i de sager der vedrører barnet¹¹⁶.

Konventionens artikel 12, skal sikre at børn får mulighed for at udtrykke synspunkter, og at disse synspunkter tillægges den rette vægt, alt efter barnets eller den unges modenhed og alder¹¹⁷.

2.4.4. FN's Børnekonvention artikel 21

På adoptionsområdet gælder der en særlig norm. Denne norm reguleres af FN's Børnekonvention artikel 21 *"De deltagerstater, der anerkender og/eller tillader adoption, skal sikre, at barnets tarv skal være af altafgørende betydning (..)"*¹¹⁸.

Det betyder at hver medlemsstat skal sikre, at de foranstaltninger der træffes, så skal barnets tarv være af altafgørende betydning, jf. FN's Børnekonvention artikel 21. Dette kan selvsagt rejses i de sager hvor adoption uden samtykke er aktuel – og hvornår denne holdning bliver særlig konkretiseret.

¹¹³ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 9

¹¹⁴ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, side 3

¹¹⁵ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

¹¹⁶ Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 75

¹¹⁷ Adolphsen, Caroline: U 2018B.83: Barnets ret til (at blive fri for) at blive hørt, side 2, afsnit 2.1.

¹¹⁸ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 21

2.5. FN's Børnekomité

Efter FN's Børnekonvention artikel 43¹¹⁹, er der oprettet en Børnekomité. Børnekomiteens videre arbejde og formål beskrives i FN's Børnekonventions artikel 43, stk. 1 – 12. FN's Børnekomité står bag fundamentet om at børn og unge skal anses som værende uafhængige individer med egne rettigheder¹²⁰. Men selvom børn og unge skal ses som selvstændige individer, er børn og unge grundet deres alder og modenhed, stadig i den situation, hvor der er behov for ekstra beskyttelse¹²¹.

Særligt fire principper fremhæves i FN's Børnekomité. Børnekomitéen opgave består i at overvåge hvordan staten varetager rettighederne – samt om staternes gennemførelse af konventionen og dens formulering¹²².

De fire principper er følgende:

- Barnets lige adgang til de givne rettigheder og beskyttelse, jf. Børnekonventionens art. 2
- Barnets bedste, jf. Børnekonventionens art. 3
- Barnets overlevelse og udvikling, jf. Børnekonventionens art. 6
- Barnet skal inddrages i alle de afgørelser og forhold, der omhandler barnet, jf. Børnekonventionens art. 12¹²³.

Nærmere om FN's børnekomité angives det i FN's Børnekonventionen artikel 43, stk. 2¹²⁴, hvad komiteen består af – navnlig 10 eksperter, som har en høj moralsk viden samt sagkundskab på det anvendelsesområde, som FN's Børnekonvention forsøger at afdække.

2.5.1. Barnets bedste

Som ovenfor anført er det FN's Børnekomité, der fører det overordnet tilsyn med medlemsstaterne, jf. FN's Børnekonvention artikel 43, stk. 1.

¹¹⁹ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 43

¹²⁰ Schultz, Trine m.fl.: Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition, side 19

¹²¹ Schultz, Trine m.fl.: Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition, side 19

¹²² Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag Side 11

¹²³ Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 10 – 11

¹²⁴ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 43, stk. 2

Ifølge FN's Børnekomité anses barnets bedste som værende et dynamisk begreb – og begrebet vil derfor være i fortsat udvikling, som både følger miljø, tid og sted. Derfor har man blandt andet lavet General Comment no. 14 (2013)¹²⁵, som giver den nødvendige ramme og vurdering af hvordan medlemsstaterne skal iagttage barnets bedste i de sager der vedrører barnet¹²⁶. Det bliver General Comment no. 14 (2013) som giver medlemsstaterne det overordnet og fornemmeste mål, at sikres fuld respekt over for barnet og at barnet ses som værende selvstændigt individ, med egne rettigheder der skal varetages¹²⁷.

3. Metode

Emnet som behandles i denne afhandling, er omfattet af lovgivningen, og da denne lovgivning er ændret for relativt nyligt, vil lovgivningens ordlyd være det primære sted, som afhandlingen tager afsæt i. Herunder inddrages lovændringerne og de forarbejder der er hertil som fortolkningsbidrag. Forarbejderne må anses som værende en del af det forberedende arbejde, og kan derfor anses som fortolkningsbidrag, men dog ikke som selvstændige retskilder¹²⁸.

Der er for nyligt afsat to højesteretsdomme, som også beskæftiger sig med emnet, og i kraft med at de har høj præjudikatværdi, anvendes dommene til at fastsætte retstillingen på området¹²⁹. Retspraksis på området har en stor retskildeværdi, når den gældende retstilstand skal belyses og anvendes¹³⁰.

Ligeledes inddrages også praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det har været diskuteret hvad betydning domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol undersøger hvorvidt medlemsstaterne overholder konventionerne, og om der er handlet konventionsstridigt¹³¹. Dette ses i de inddraget domme i afhandlingen, som behandler spørgsmålet om overtrædelse samt opretholdelse af myndighedernes positive

¹²⁵ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013

¹²⁶ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, II. Objectives, side 4 – 5

¹²⁷ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013, II. Objectives, side 4 – 5

¹²⁸ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 261

¹²⁹ Evald, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 119

¹³⁰ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 330, afsnit 1.8.

¹³¹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 287

forpligtelser overfor de børn og unge som sagerne vedrører. Beskyttelsen af menneskerettighederne, og sikringen af det enkeltes frihed og lighed¹³². Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er derfor direkte anvendelig hos de danske domstole, med afsæt i den fortolkning som udarbejdes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol¹³³.

Til belysning af retsstillingen, inddrages også enkelte principmeddelelser. Disse principmeddelelser udfærdiges af Ankestyrelsen. Ankestyrelsen har pligt til at koordinere praksis. Hjemlen hertil findes i retssikkerhedslovens § 76. Principmeddelelserne har retskildeværdi som vejledning for kommunen.

Der inddrages vejledninger, som ministeriet har udstedt på området. En vejledning er bindende for de underordnet myndigheder, men det er ikke et dokument den enkelte borger kan støtte ret på. Vejledninger kan udstedes uden der er konkret lovhjemmel, og vejledninger bruges som orientering til den underordnet myndighed¹³⁴. Vejledningen giver konkret orientering om reglernes indhold og anvendelse¹³⁵.

Undervejs i afhandlingen inddrages der høringssvar fra folketinget. Disse høringssvar er ikke anset som værende traditionelle retskilder, men kan anvendes til at illustrere spørgsmål som har være om-diskuteret, eller hvordan den endelige ordlyd af lovgivningen skal fortolkes¹³⁶. Undervejs i projekt-skrivningens forløbet, har folketinget afholdt høringer i Folketinget i forbindelse med arbejdet på barnets lov, hvor temaet tvangsadoption har være diskuteret. Til høringen inddrages en række eksperter, indenfor en række nordiske lande, og har behandlet spørgsmålet om tvangsadoption, som sætter fokus på hvilke fortolkningslementer der anvendes. Folketingshøringer anses ikke som værende direkte fortolkningsbidrag, men kan anvendes til belysning af retsområdet¹³⁷.

Afhandlingen understøttes ligeledes af General Comment, United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests

¹³² Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 33, afsnit 3

¹³³ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 286

¹³⁴ Evald, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 37, afsnit 1

¹³⁵ Evald, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 37, afsnit 1

¹³⁶ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 259 - 261

¹³⁷ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag, side 259 - 261

taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013¹³⁸. *General Comments* udgør en autoritær fortolkning af de bestemmelser, som dokumentet behandler¹³⁹. *General Comments* kan anvendes som fortolkningsbidrag, netop af de givne bestemmelser på området¹⁴⁰. Det betyder at *General Comments* ligeledes giver et juridisk perspektiv på området, hvor en tværfaglig forståelse af barnets individuelle rettigheder ligeledes illustreres¹⁴¹.

Jeg har undervejs i projektskrivningen haft begrænset adgang til litteratur, på grund af corona-nedlukning, som bl.a. har lukket biblioteket og har forhindret mig i at passere kommunegrænsen.

4. Adoptionsproceduren

Adoptionslovens § 7 beskriver de retlige rammer for adoptionsproceduren, der normalvis vil forelægge, når der afgives samtykke fra barnets forældremyndighedsindehaver¹⁴². Det vil altid være i myndighedernes interesse at gennemføre adoptionen, som frivillig adoption efter adoptionslovens § 7¹⁴³. For at kunne træffe afgørelse om adoption, kræves der samtykke fra forældrene, når barnet er under 18 år. Hjemlen findes i adoptionslovens § 7, stk. 1, som er formuleret som følgende "*adoption af en person, som er under 18 år og umyndig, kræver samtykke fra forældrene*"¹⁴⁴.

Det er dog implicit i alle typer af adoption en betingelse, at adoptionen sker til barnets bedste – dette gælder uanset om der er givet samtykke eller ej¹⁴⁵.

Definitionen af adoption, hvor der er givet samtykke, er væsentlig i forhold til denne afhandling – for at kunne belyse hvilke forskelle, samt hvor stor en indgriben en tvangsadoption er for den givne familie. Særligt i forhold til, hvorfor inddragelse af barnets bedste er af så principiel karakter.

Denne afhandling fokuserer på de adoptioner, hvor der ikke afgives samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Disse tilfælde af adoptioner reguleres af adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4.

¹³⁸ United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013

¹³⁹ Schultz, Trine m.fl.: *Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law*. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition, side 46

¹⁴⁰ Schultz, Trine m.fl.: *Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law*. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition, side 46

¹⁴¹ Schultz, Trine m.fl.: *Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law*. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition, side 47

¹⁴² Nørgaard, Irene m.fl.: *Familieret, Jurist og økonomiforbundets forlag*, 4. udgave, 1. oplag, side 36

¹⁴³ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, lovforsalg som fremsat, til nr. 6 (§ 9, stk. 2, 3 og 4)

¹⁴⁴ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: *Adoptionsloven*, § 9, stk. 2

¹⁴⁵ Ankestyrelsens principmeddelelse 93-17, side 1

Forinden der kan træffes tvangsmæssig foranstaltning, efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4, skal en af de oplistede betingelser i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 – 4 være opfyldt¹⁴⁶. Servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 – 4 oplister de situationer der kan være gældende, når anbringelse uden for hjemmet uden samtykke vurderes. Det følger ”*Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge, 2) overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, 3) misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller 4) andre adfærds eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge [..]*”¹⁴⁷. Det skal begrundes, at kommunen har en klar formodning om, at problemerne ikke kan løses hjemme, jf. servicelovens § 58, stk. 1, 2. pkt.

Dette betyder, at såfremt kommunen ønsker at anbringe et barn, uden der er afgivet samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, opstilles der en række særlige regler, som ikke er gældende i forhold til en frivillig adoption efter adoptionslovens § 7¹⁴⁸. Det er først i de tilfælde, hvor myndighederne ikke kan indhente samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, eller at denne ikke er i stand til at afgive samtykke til en adoption – og at det endelig vurderes at en adoption er det bedste for barnet – i de tilfælde kan der diskuteres om der kan adopteres uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4¹⁴⁹.

Adoptionsloven har ændret sig i løbet af årene efter dens stiftelse i 1972^{150 151} – de væsentligste ændringer findes i lovændringerne i 2009¹⁵², 2015¹⁵³ og 2019¹⁵⁴.

I 2009 foretages den første væsentlige ændring – for at kunne imødekomme ønsket om at sikre børn en bedre opvækst ved at lempe den mulige adgang til at gennemføre adoption, hvor der ikke afgives samtykke fra forældremyndighedsindehaveren¹⁵⁵. Ved lovændringerne der fulgte i 2009, bliver det

¹⁴⁶ Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 72

¹⁴⁷ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 58, stk. 1, nr. 1 – 4

¹⁴⁸ Ankestyrelsen: Anbringelser uden samtykke – kommunernes praksis og perspektiver på stigningen, november 2019, side 14

¹⁴⁹ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 5

¹⁵⁰ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 10

¹⁵¹ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, afsnit 1.1.1.

¹⁵² L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009

¹⁵³ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

¹⁵⁴ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019

¹⁵⁵ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, lovforsalg som fremsat, afsnit 1.1.1

muligt at adoptere børn under 1 år, uden forældremyndighedsindehaverens samtykke¹⁵⁶. Det udvides til at børn eller unge anbragt i mindst 3 år kan adopteres¹⁵⁷.

Lempelserne af adoption uden samtykke er ligeledes et centralt punkt ved forhandlingerne af ændringerne af adoptionsloven i 2015¹⁵⁸. Lovændringerne i 2015¹⁵⁹ sikrer det præciseres hvordan kompetencerne fordeles mellem myndighederne¹⁶⁰. Adoption kan nu træffes uanset barnet eller den unges alder samt anbringelsesgrundlag¹⁶¹. Det klargøres hvordan fordelingen af kompetencer mellem myndighederne fordeles, så disse behandler sagen, ud fra de givne opgaver som den pågældende myndighed varetager¹⁶². Denne præcisering sikrer, at de retsmæssige garantier ligeledes opretholdes¹⁶³.

I kraft af lovændringerne til adoptionsloven i 2019¹⁶⁴, forenkles sagsbehandlingen for adoption uden samtykke¹⁶⁵. Dette bevirker blandt andet, at kompetencen til at træffe afgørelse om adoption, flyttes fra Familieretshuset til Ankestyrelsen, som på nuværende tidspunkt fortsat besidder kompetencen til at træffe afgørelse i sagerne om adoption¹⁶⁶.

Det er en meget indgribende foranstaltning, når myndighederne indstiller til adoption uden samtykke – hvorfor også processen er af omfattende karakter, hvor flere myndigheder inddrages undervejs. Denne omfattende proces skyldes, at der er flere hensyn der skal sikres, blandt andet retssikkerheden, men ligeledes for at sikre en hurtig sagsbehandling, for at skåne parterne mest muligt – herunder også hensynet til barnet¹⁶⁷.

¹⁵⁶ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 11

¹⁵⁷ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 11

¹⁵⁸ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 4

¹⁵⁹ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

¹⁶⁰ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 5, afsnit 5.1.

¹⁶¹ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 11

¹⁶² Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 5, afsnit 5.1.

¹⁶³ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 5, afsnit 5.1.

¹⁶⁴ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019

¹⁶⁵ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 12

¹⁶⁶ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 12

¹⁶⁷ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 5, afsnit 5.1.

4.1. Kommunalbestyrelsens forpligtelser

Det følger af servicelovens § 68e, hvordan fremgangsmåden i sager om adoption uden samtykke behandles, *”hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at adoption af et barn eller en ung ikke kan gennemføres med samtykke fra barnets eller den unges forældre, jf. § 7 i adoptionsloven, og kommunalbestyrelsen vurderer, at adoption vil kunne gennemføres uden samtykke fra forældrene efter § 9, stk. 2 – 4 i adoptionsloven, forelægger kommunalbestyrelsen sagen for børn og unge-udvalget”*¹⁶⁸.

I denne forelæggelse for Børn – og ungeudvalget, skal der fremgå en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50¹⁶⁹. Der skal ligeledes vedlægges en handleplan for anbringelsen af barnet efter servicelovens § 140. Endeligt skal der laves en beskrivelse af betingelserne for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4 – og om disse betingelser er opfyldt. Slutteligt skal der foretages en vurdering af barnets eller den unges holdning til den mulige fremtidige adoption efter adoptionslovens § 6^{170 171}.

4.1.1. Den obligatoriske overvejelse

Som ovenfor nævnt, har kommunen en række obligatoriske overvejelser som skal imødekommes. De kommunale obligatoriske overvejelser reguleres af servicelovens § 68 d – f¹⁷². Når kommunen skal træffe en afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet, skal kommunen ved enhver sag overveje om anbringelsen er af varig karakter, samt hensynet til at sikre barnet en kontinuitet og stabilitet opvækst, *”i forbindelse med en afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 52, stk. 3, nr. 7, jf. § 52, stk. 1 eller § 58 eller efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvor det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, skal kommunalbestyrelsen overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge i stedet bliver adopteret”*¹⁷³.

¹⁶⁸ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 68e

¹⁶⁹ Se afhandlingens afsnit 2.1.1.

¹⁷⁰ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 6

¹⁷¹ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 16 – 17

¹⁷² LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 68 d – f

¹⁷³ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68 d

4.2. Børn – og ungeudvalgets opgave

De opgaver, som varetages af Børn – og ungeudvalget, reguleres af servicelovens § 68 f¹⁷⁴. Børn – og ungeudvalget har kompetence til at kunne træffe afgørelser efter servicelovens § 58¹⁷⁵.

Er Børn – og ungeudvalget enig i den kommunale indstilling om adoption, da træffer udvalget afgørelse om anbefaling, som skal videregives til Ankestyrelsen¹⁷⁶. Indstillingen tager afsæt i hvorvidt betingelserne for adoptionen er opfyldt efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4¹⁷⁷ ¹⁷⁸. Indstillingen beskriver hvorvidt der træffes afgørelse om at, barnet eller den unge, skal adopteres efter adoptionslovens § 9, stk. 1, jf. servicelovens § 68 f, stk. 1.

Forinden indstillingen efter servicelovens § 68 f, stk. 1, skal sagens parter have mulighed for at udtale sig overfor Børn – og ungeudvalget, jf. servicelovens § 68 f, stk. 2. Denne udtaleret er en del af de retssikkerhedsmæssige garantier, som gives i sagen¹⁷⁹.

For at Børn – og ungeudvalget kan træffe afgørelse, stilles der efter servicelovens § 68e, stk. 2 – 3 krav om hvilke oplysninger, som Børn – og ungeudvalget skal informeres om. Servicelovens § 68 e, stk. 2, hjemler hvad forelæggelsen skal indeholde, herunder den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, en handleplan efter servicelovens § 140, samt redegørelse for om betingelserne for adoption anses at være opfyldt efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4 og slutteligt oplysninger om barnet og barnets holdning til en forestående adoption. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for om betingelserne efter servicelovens § 58, stk. 1 er opfyldt.

Forinden der kan vedtages indstilling efter servicelovens § 68 f, stk. 1, skal “[..]mindst 4 ud af udvalgets 5 medlemmer stemme[.]”¹⁸⁰ for indstillingen, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3¹⁸¹. Der er tale om et

¹⁷⁴ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68 f

¹⁷⁵ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 5, afsnit 5.2

¹⁷⁶ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 14

¹⁷⁷ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven

¹⁷⁸ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 5

¹⁷⁹ Se afhandlingens afsnit 5.8.2.3.

¹⁸⁰ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68 f, stk. 3

¹⁸¹ Se afhandlingens afsnit 4.2.2. Quorumkrav, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3

quvorumkrav¹⁸². Vedtages indstillingen ikke, skal der gives skriftlig og velbegrunnet meddelelse herom, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3.

4.2.1. Barnets synspunkt

Såfremt at barnet er under 12 år, skal der stadig vedlægges oplysninger, som sætter fokus på barnets holdning til den foranstående mulige adoption¹⁸³. Barnets inddragelse og synspunkt inddrages dog i det omfang, som modenhed og alder taler for det¹⁸⁴.

4.2.2. Quvorumkrav, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3

Det fremgår af servicelovens § 68 f, stk. 3, at en indstilling kun kan vedtages, hvis 4 ud af 5 medlemmer stemmer for indstillingen, *"en indstilling kan efter stk. 1 kun vedtages, hvis mindst 4 ud af udvalgets 5 medlemmer stemmer for indstillingen"*¹⁸⁵. Der er krav om et kvalificeret flertal, også kaldet quorumkrav¹⁸⁶.

4.3. Ankestyrelsens afgørelse

Det er på baggrund af indstillingen fra Børn – og ungeudvalget¹⁸⁷ at Ankestyrelsen træffer deres endelige afgørelse¹⁸⁸. Såfremt Børn – og ungeudvalget træffer afgørelse om, at barnet eller den unge skal adopteres efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4 indstilles dette til Ankestyrelsen, jf. servicelovens § 68 f. Ankestyrelsen skal inden 8 uger, behandle indstillingen fra Børn – og ungeudvalget, ellers skal der gives besked til sagens parter, jf. Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område § 18, stk. 2¹⁸⁹.

Med lovforslaget forud for ændringerne af serviceloven i 2018-19¹⁹⁰, bliver særligt spørgsmålet om Ankestyrelsens kompetence vurderet. Forinden lovændringen kunne sagsbehandlingstiden af sager om adoption uden afgivet samtykke tage i op til 2 år, fra at sagen blev rejst, til der forelå endelig

¹⁸² Se afhandlingens afsnit 4.2.2.

¹⁸³ Vejledning nr. 9401, af 26. maj 2020 om adoption, side 20, afsnit 6.4.2.

¹⁸⁴ Vejledning nr. 9401, af 26. maj 2020 om adoption, side 20, afsnit 6.4.2.

¹⁸⁵ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68 f, stk. 3

¹⁸⁶ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 5

¹⁸⁷ Se afhandlingens afsnit 4.2.

¹⁸⁸ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemele: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomiforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 386

¹⁸⁹ BEK nr. 993 af 26. juni 2020: Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område

¹⁹⁰ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 4, afsnit 1.

afgørelse¹⁹¹. I gennemsnit har sagsbehandlingstiden, mellem 1 oktober 2015 frem til 25 oktober 2018, været på ca. 1 år og 5 måneder, fra tidspunktet ved indstilling fra Børn – og ungeudvalget¹⁹². Lovforslaget skal sikre en forenkling af behandlingen af sagerne vedrørende adoption uden forældre-myndighedsindehavernes samtykke¹⁹³. Denne forenkling bliver imødekommet ved at samle sagerne samt afgørelseskompetencen hos Ankestyrelsen¹⁹⁴. Ved at afgørelseskompetencen alene tildeles Ankestyrelsen, nedsættes sagsbehandlingstiden¹⁹⁵.

Særligt sagsbehandlingstiden anses at have negativ virkning på barnets tilknytning til barnets plejefamilie, og dermed udsætter muligheden for tryghed og stabilitet i barnets opvækst¹⁹⁶.

Spørgsmålet om adoption uden samtykke kræver høj retssikkerhed for de involverede parter, hvorfor særligt ønsket om at nedsætte sagsbehandlingstiden er relevant – og at sagerne ikke bliver behandlet unødigt hos flere instanser¹⁹⁷. Overvejelser indikerer den dobbelt sagsbehandling, ikke er nødvendig, for at kunne vurdere betingelserne efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4¹⁹⁸.

Ankestyrelsen besidder flere specialiserede kompetencer – både indenfor det socialretlige område samt det adoptionsretlige område¹⁹⁹. Afgørelsen om indstilling til adoption, uden afgivet samtykke, sker på et ankemøde, hvor der er udvidet votering²⁰⁰. På dette møde deltager to medlemmer, to ankechefer samt en børnesagkyndig konsulent og slutteligt en adoptionskyndig medarbejder²⁰¹. Afgørelseskompetencen flyttes derfor fra Familieretshuset til Ankestyrelsen, som alene er den eneste instans, som behandler spørgsmålet om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9²⁰².

Når man behandler sagerne, om børn der anbringes efter en § 58 – situation, da bliver barnet anbragt indtil der træffes afgørelse. Figuren nedenfor beskriver hvordan processen fra kommunen træffer

¹⁹¹ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 4, afsnit 1

¹⁹² L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 6, afsnit 2.1.2.

¹⁹³ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 4, afsnit 1

¹⁹⁴ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 4, afsnit 1

¹⁹⁵ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 4, afsnit 1

¹⁹⁶ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 6, afsnit 2.1.2.

¹⁹⁷ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 6, afsnit 2.1.2.

¹⁹⁸ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 6, afsnit 2.1.2.

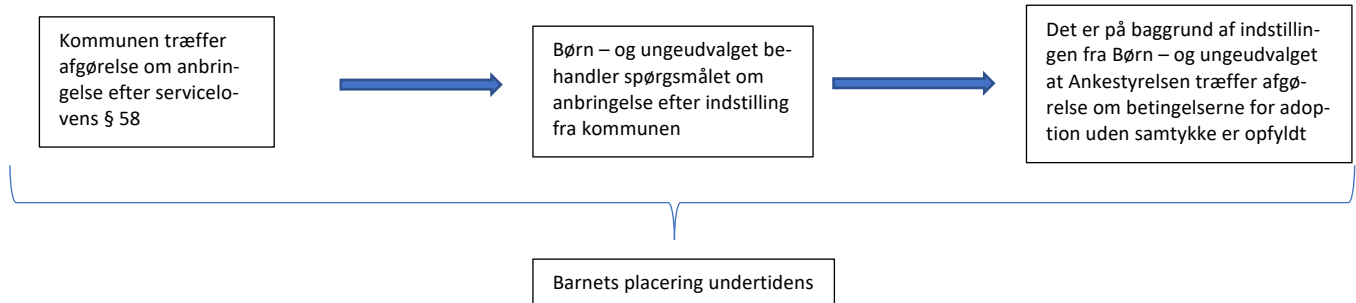
¹⁹⁹ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 6, afsnit 2.1.2.

²⁰⁰ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 7

²⁰¹ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 7

²⁰² L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 7

afgørelse om anbringelse efter servicelovens § 58²⁰³, indstilling til Børn – og ungeudvalget²⁰⁴ for slutteligt at sagen går videre til Ankestyrelsen²⁰⁵. Processen som illustreres af figuren, beskriver ligeledes hvor barnet er placeret undertidens hvor sagen behandles.

I sager om adoption uden afgivet samtykke, efter servicelovens § 9, stk. 1 – 3, hvor det pågældende barn ikke bliver adopteret af sin plejefamilie, følger det af forarbejderne, at man ønsker at kunne placere det aktuelle barn hos sin kommende plejefamilie, efter at Ankestyrelsen har truffet endelig afgørelse om, hvorvidt barnet skal adopteres uden afgivet samtykke²⁰⁶.

Den midlertidige placering er kun for de børn, som adopteres uden afgivet samtykke, efter adoptionslovens § 9, stk. 1 – 3, og ikke i situationerne, hvor barnet adopteres uden samtykke, efter adoptionslovens § 9, stk. 4, da disse allerede er placeret hos deres fremtidige adoptivfamilie²⁰⁷.

I forarbejderne fremgår det, at denne placering ikke vil blive fuldt familieskifte, som der normalt vises ved adoption efter adoptionslovens § 16, stk. 1²⁰⁸, men alligevel at adoptivforældrene har forældremyndigheden over barnet, i den mellemliggende periode²⁰⁹.

4.4. Domstol

Det følger af adoptionslovens § 11, at en afgørelse efter adoptionslovens § 9 kan indbringes for domstolene. Indbringelsen skal ske inden 14 dage efter at afgørelsen er blevet modtaget eller forkyndt²¹⁰. Indbringes sagen for retten, behandles retssagen efter reglerne der er angivet i retsplejelovens

²⁰³ Se afhandlingens afsnit 4.1. og afsnit 4.1.1.

²⁰⁴ Se afhandlingens afsnit 4.2.

²⁰⁵ Se afhandlingens afsnit 4.3.

²⁰⁶ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 9, afsnit 2.2.3

²⁰⁷ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 18,

²⁰⁸ Nørsgaard, Irene m.fl.: Familieret, Jurist og økonomiforbundets forlag, 4. udgave, 1. oplæg, side 35ff

²⁰⁹ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 9, afsnit 2.2.3.

²¹⁰ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 11

kapitel 43 b²¹¹. Dette bevirker, at såfremt parterne ønsker det, at afgørelsen om adoption kan bringes for byretten, hvor der efterfølgende vil være mulighed for at kunne anke til landsretten²¹².

Der er lagt vægt på, at selvom beslutningen om adoption uden samtykke træffes af myndighederne – så skal der være mulighed for domstolskontrol, og denne kontrol skal være let tilgængelig for de involverede parter²¹³.

4.5. Den børnefaglige undersøgelse, jf. servicelovens § 50

Den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, kaldes ligeledes en §50-undersøgelse. Undersøgelsen anvendes til at danne et overblik over hvilke forhold barnet har behov for – både i forhold til skoleforhold, familie samt sundhedsforhold – netop for at afdække hvilken hjælp og foranstaltninger der er nødvendige for barnet – også i de situationer hvor barnet har en række personlige forhold, der skal tages hensyn til²¹⁴. I forlængelse af den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, kan en forældreevneundersøgelse igangsættes – en undersøgelse af forældrenes evne til at kunne varetage barnets behov og interesser, jf. servicelovens § 50, stk. 5²¹⁵.

Den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, er både af materiel samt processuelt virke²¹⁶. Undersøgelsen skal foretages så skånsomt, som muligt, jf. servicelovens § 50, stk. 1, sidste punkt. Den må ikke være mere omfattende end nødvendigt, efter det tilsigtede formål, jf. servicelovens § 50, stk. 1, sidste punkt.

Når den børnefaglige undersøgelse igangsættes, skal barnet som en del af undersøgelsen inddrages, via en samtale. Denne samtale betinges af barnets alder samt egne ressourcer, jf. servicelovens § 50, stk. 3.

²¹¹ LBKG nr. 1445 af 29. september 2020: Retsplejeloven

²¹² L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, Afsnit 4, 4.1.

²¹³ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 6, afsnit 5.5.1.

²¹⁴ Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 77

²¹⁵ Lov nr. 137 af 25/02/2020: Lov om ændring af lov om social service, § 1, stk. 1

²¹⁶ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomiforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 194

4.5.1. Så skånsomt som muligt, jf. servicelovens § 50, stk. 1, 3. pkt.

”Undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader, og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger”²¹⁷. Efter lovens ordlyd skal en børnefaglig undersøgelse gennemføres så skånsomt som muligt for det pågældende barn. Indholdet og vurderingen beror på en afvejning af hensynene som skal tages, og det skal sikres at undersøgelsen foretages på den mest skånsomme måde som muligt²¹⁸.

4.6. Officialmaksimen

Officialmaksimen indebærer, at forvaltningsmyndigheden har ansvaret for at alle faktiske oplysninger i den pågældende sag indhentes – indhentningen af oplysningerne skal sikre den materielle korrekte afgørelse²¹⁹.

På det socialretlige område, er officialmaksimen lovfæstet igennem lovbekendtgørelsen om retssikkerhed og administration på det sociale område²²⁰, *”myndigheden har ansvaret for, at sager, der behandles efter denne lov, er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at myndigheden kan træffe afgørelse”²²¹.*

Det påhviler myndighederne at oplyse sagen tilstrækkeligt, og at alle de nødvendige forhold inddrages, så der kan træffes den rigtige afgørelse. Officialmaksimen er et vigtigt element, når sagen skal oplyses²²².

5. Barnets bedste

Som en naturlig konsekvens af det ovenstående i afhandlingen, skal det klargøres hvad begrebet *barnets bedste* egentlig dækker over. Barnets bedste er en svær størrelse – for hvilke hensyn samt forhold skal varetages, når vurderingen af barnets bedste foretages? Forslagene er mange, og det er et særligt omdiskuteret emne i retspraksis – nationalt som internationalt – og i den juridiske litteratur.

²¹⁷ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 50, stk. 1, 3. pkt.

²¹⁸ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hielmcronen: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 202

²¹⁹ Bønsing, Sten: Almindelig forvaltningsret. 2013, Jurist- og økonomforbundets Forlag, 3. udgave, 4. oplag, side 142

²²⁰ LBKG nr. 826 af 16. august 2019: Om retssikkerhed og administration på det sociale område

²²¹ LBKG nr. 826 af 16. august 2019: Om retssikkerhed og administration på det sociale område, § 10

²²² Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 72

Det klare udgangspunkt for os alle, er at barnets bedste altid vægtes højeste - både ved adoption uden samtykke, såvel som i andre sager. Kravet om barnets bedste reguleres ligeledes af adoptionslovens § 2, 1. led *"adoption må kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antage at være bedst for den, som ønskes adopteret (..)"*²²³ - hvor barnets bedste indsættes som det vigtigste element i enhver foranstaltning, som vedrører barnet.

Barnets bedste skal konkretiseres – navnlig som rettesnor for, hvornår forholdene taler for barnets bedste og hvornår de ikke gør – især i de tilfælde, hvor der sker en indgribende foranstaltning i barnets samt forældrenes liv.

Navnlig forholdene om stabilitet og kontinuitet²²⁴ spiller en central rolle, når denne vurdering foretages – kan den påtænkte foranstaltning anses som værende bedst for barnet? Kan det sikre barnet en stabil og kontinuerlig opvækst? Der kan stilles spørgsmålstejn om inddragelse af barnet er til fordel for barnets bedste? Og hvor mange gange barnet skal involveres i de sager der omhandler barnet.

Begrebet barnets bedste er som skrevet et meget omdiskuteret emne, og begrebet har mange nuancer. Denne afhandling forsøger vidt muligt at skabe et overblik over hvilke forhold og situationer der forsøges imødekommet undervejs i sagsakter, og hvornår hensynene kan sige at tale for eller imod *barnets bedste*.

5.1. Barnets bedste i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Barnets bedste er gentagne gange blevet analyseret hos Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – og heraf kan der både henledes kritik, men giver også en klar indikator på hvilke forhold domstolene især tillægger vægt i deres vurderinger.

Diskussionen i forhold til EMD-praksis og varetagelsen af barnets bedste er aktualiseret efter høringen i folketetinget den 23. september 2020. Her påpeges hvordan barnets bedste varetages – og hvilke elementer der inddrages ved vurderingen heraf – hvor EMD-dommen *Case of Strand Lobben and*

²²³ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 2

²²⁴ Se afhandlingens afsnit 5.6.

others v. Norway²²⁵ omtales. De vigtigste elementer og indhold ved barnets bedste kan inddeles i to elementer – navnlig at familiebåndet mellem barnet og dennes biologiske forældre skal forsøges opretholdt og at forældremyndighedsindehaverne ikke kan kræve foranstaltninger, som kan skade barnets sundhed eller senere udvikling²²⁶. Det påhviler den enkelte stat, at sørge for de processuelle garantier, som skal beskytte barnets interesser²²⁷.

Alligevel står det ganske tydeligt at retten til familieliv fremgår centralt i sagsakterne, men det understreges hos Den Europæiske menneskerettighedsdomstol, at barnets bedste altid er af altafgørende betydning²²⁸.

5.1.1. Exceptional Circumstances

På baggrund af retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, er der særligt et krav, som skal opfyldes forinden, der kan træffes afgørelse om adoption uden forældremyndighedsindehaverens samtykke – navnlig kravet om ekstra ordinære omstændigheder, *Exceptional Circumstances*²²⁹. Hvilket igen blev aktualiseret 10 år efter dommen Case of Aune v. Norway²³⁰, blev afsagt – navnlig under høringen i folketinget den 23. september 2020²³¹. Kravet om *Exceptional Circumstances* fik en principiel betydning, efter Case of Aune v. Norway²³².

5.2. Barnets bedste i henhold til dansk praksis

Den danske domstol har ligeledes gentagne gange udtalt, at hensynet til, hvad der anses som værende bedst for barnet, altid er af afgørende betydning. Dette udgangspunkt er gældende i hver enkelt sag²³³.

²²⁵ Case of Strand Lobben and others v. Norway – application no. 37283/13 – 10 September 2019

²²⁶ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 3

²²⁷ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 3

²²⁸ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 4

²²⁹ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 10, afsnit 51

²³⁰ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010

²³¹ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 7

²³² Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010

²³³ U 2019.1565 H, side 7, afsnit 2.11.4

Undervejs i afhandlingen inddrages to højesteretsdomme, som belyser retstilstanden på området. Analyserne af dommene giver et klart indblik i, hvilke overvejelser de danske domstole foretager sig i de sager der behandler spørgsmålet om barnets bedste.

5.3. Et 3-foldigt koncept

FN's Børnekomité påpeger at barnets bedste er et 3-foldigt koncept. Komitéen omtaler både en materiel ret, et grundlæggende fortolkningsretligt princip, samt en procesregel. Fælles for dette 3-foldige koncept, er at de alle fokuserer på vigtigheden af barnets bedste – og derfor også at kunne give det pågældende barn den nødvendige pleje og omsorg, som det har brug for²³⁴.

Det 3-foldige koncept er som ovenfor anført inddelt – denne inddeling er beskrevet kort nedenfor. Det 3-foldige koncept dækker udtrykket *barnets bedste* – og ifølge Børnekomitéen skal dette 3-foldige koncept anses som værende definition af barnets bedste²³⁵.

5.3.1. En materiel ret

Ifølge FN's Børnekomité, skal den materielle ret imødekommes ved at barnets interesser inddrages som primært udgangspunkt, nærmere formuleret "[...] a substantive right: the right of the child to have his or her best interests assessed and taken as a primary consideration when different interests are being considered in order to reach a decision on the issue at stake, and the guarantee that this right will be implemented whenever a decision is to be made concerning a child, a group of identified or unidentified children or children in general [...]"²³⁶ – denne materielle ret skal sikre at barnets interesse altid sættes i forreste række, og derved også er statens primære formål²³⁷.

5.3.2. Et grundlæggende fortolkningsretligt princip

Ordlydsfortolkning er en vigtig del af forståelsen af gældende ret – og nogle lovbestemmelser er mere åben over for fortolkning end andre. I tilfælde, hvor lovbestemmelsen er åben for mere end én fortolkning, skal bestemmelsen fortolkes til hvad der gavner barnet bedst. Fortolkningen skal altid

²³⁴ General Comment no. 14 (2013), afsnit A: *the best interests of the child*, 6, side 4

²³⁵ General Comment no. 14 (2013), afsnit A: *the best interests of the child*, 7, side 4

²³⁶ General Comment no. 14 (2013), afsnit A: *the best interests of the child*, 6, side 4

²³⁷ General Comment no. 14 (2013), afsnit A: *the best interests of the child*, 6, side 4

fortolkes efter de rettigheder der er angivet i den givne bestemmelse – og i FN's Børnekonvention efter de rettigheder konventionen foreskriver²³⁸.

5.3.3. En procesregel

Den sidste del af det 3-foldige koncept beskriver en procesregel til fordel for det givne barn. Denne procesregel er nærmere formuleret *"[...] whenever a decision is to be made that will affect a specific child, an identified group of children or children in general, the decision-making process must include an evaluation of the possible impact (positive or negative) of the decision on the child or children concerned. Assessing and determining the best interests of the child require procedural guarantees. Furthermore, the justification of a decision must show that the right has been explicitly taken into account [...]"*²³⁹.

Dette betyder at når der træffes beslutninger, der vedrører et barn, så skal processen undervejs dokumenteres, og indeholde en vurdering af hvordan den eventuelle indvirkning vil have på barnet – både hvis denne indvirkning vil være positiv, men også negativ²⁴⁰.

Derudover er der krav til staterne om, at der i processen stilles processuelle garantier overfor barnet – hvilket betyder at staten skal forklare, hvordan barnets ret er blevet respekteret, når de træffer afgørelse²⁴¹. Den processuelle findes som led i den materielle ret efter EMRK-artikel 8, navnlig at den processuelle beskyttelse i EMRK-artikel 8, ligeledes indeholder barnets ret til inddragelse og at barnets interesser varetages undervejs i sagen²⁴².

Her kan der dog stilles spørgsmålstegn ved om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol altid opfylder disse processuelle garantier, og dermed sikrer at barnets interesser og synspunkter inddrages. Derfor er det særligt relevant at inddrage praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – for at se hvilke overvejelser domstolen gør sig – og hvordan barnets synspunkter og interesser ligeledes inddrages, når der skal træffes afgørelse om anbringelse uden samtykke.

²³⁸ General Comment no. 14 (2013), afsnit B: *the best interests of the child*, 6, side 4

²³⁹ General Comment no. 14 (2013), afsnit C: *the best interests of the child*, 6, side 4

²⁴⁰ General Comment no. 14 (2013), afsnit C: *the best interests of the child*, 6, side 4

²⁴¹ General Comment no. 14 (2013), afsnit C: *the best interests of the child*, 6, side 4

²⁴² Jørgensen, Stine: TFA 2007.325: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager, side 2, afsnit 2.1.

5.4. Adoptionslovens begreb²⁴³

Barnets bedste efter adoptionsloven må anses som værende et samlebegreb. Et samlebegreb som både vedrører tidlig indsats, stabilitet og kontinuitet samt manglende omsorgsevne hos forældre-myndighedsindehaveren.

Barnets bedste er et afgørende kriterium, jf. adoptionslovens § 2. Heraf står det som følgende, at *”Adoption må kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen”*. Derudover anses adoptionslovens § 2, som værende en opsamlingsbestemmelse i forhold til lovens § 3 og 4, netop da der findes andre situationer, end de der nævnes heri, hvor adoption uden samtykke fortsat vil være bedst for barnet²⁴⁴.

Adoption bevilliges kun, når det anses som værende bedst for barnet, at barnet selv ønsker at blive opfostret hos adoptanten, at barnet tidligere har været opfostret hos adoptanten, eller der forekommer anden speciel grund til adoptionen. Disse betingelser understreger formålet med adoption – navnlig at etablere et forhold mellem forældre og barn eller at kunne bekræfte et forhold mellem forældre og barn, som består i forvejen²⁴⁵.

Adoptionsloven behandler flere elementer, når der træffes afgørelser vedrørende børn eller unge. Denne afhandling tager afsæt i adoptionslovens begreb om barnets bedste – og forsøger at indramme hvilke kriterier, som adoptionsloven stiller krav til, når der træffes afgørelser om tvangsmæssige adoptioner.

5.4.1. I særlige tilfælde

For at træffe foranstaltning om adoption, skal der forelægge, *særlige tilfælde*, dette fremgår direkte af adoptionslovens § 9, stk. 2, *”selv om forældrene ikke vil give samtykke efter § 7, stk. 1, kan*

²⁴³ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven

²⁴⁴ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, side 9, kommentar 32

²⁴⁵ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 5, afsnit 3.1.1.1

*adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det*²⁴⁶.

Hvis forholdet mellem barn og forældrene kan vise, at hensynet til barnet og barnets behov for kontinuitet og stabilitet – barnets bedste – vejer tungere end hensynet til den pågældende forældre, da vil barnet efter de ovenfor førte regler kunne adopteres uden forældremyndighedsindehaverens samtykke²⁴⁷. Vurderingen inddrager graden af myndighedernes arbejde omkring forældrene og forældrenes eventuelle tvivlstilfælde²⁴⁸, herunder det eventuelle arbejde, som kan hjælpe forældrene med at påtage sig opgaven om, at kunne tage sig af barnet, eller have en stabil kontaktrelation med barnet²⁴⁹. Dette må ses som et klart fortolkningsbidrag, til hvordan barnets bedste skal forstås i lovens sammenhæng.

Betingelserne for at kunne gennemføre adoption uden samtykke blev ved lovændringen af adoptionslovens i 2015 lempet. Årsagen hertil tager afsæt i ønsket om at kunne sikre, at adoption i særlige tilfælde, skal give barnet en stabil og tryk opvækst, som kan sikres igennem bevilling af adoption til en familie, som kan give den nødvendige omsorg for det pågældende barn²⁵⁰.

5.4.2. Væsentlige hensyn

Efter adoptionslovens § 9, stk. 2, 3 pkt., kan der bevilliges adoption, uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, hvis *"[...] hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det"*²⁵¹. Bestemmelsen finder typisk anvendelse i de tilfælde, hvor et barn eller ung, er anbragt i en længere periode af deres liv – en årrække²⁵².

Praksis på området viser, at bestemmelsen typisk anvendes som opsamlingsbestemmelse. Opsamlingsbestemmelse i sådanne tilfælde, hvor adoption ikke er truffet forinden barnet fylder 1 år, og barnet ikke har været anbragt i år 3 eller mere end dette²⁵³. Adoptionen vil være til barnets bedste,

²⁴⁶ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 9, stk. 2

²⁴⁷ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 9, første spalte

²⁴⁸ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 9, første spalte

²⁴⁹ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 9, første spalte

²⁵⁰ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.2.

²⁵¹ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 9, stk. 2, 3. pkt.

²⁵² L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 5, afsnit 3.1.1.1.

²⁵³ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 5, afsnit 3.1.1.1.

men betingelserne efter adoptionslovens § 9, stk. 3 – 4 er ikke opfyldt, hvorfor adoptionslovens § 9, stk. 2, bliver anset som værende den endelige opsamlingsbestemmelse²⁵⁴.

5.4.3. Anbringelsesgrundlag

Forinden der kan træffes foranstaltning om adoption uden samtykke, efter adoptionslovens § 9, stk. 2 – 4, skal anbringelsesgrundlaget efter servicelovens § 58 være opfyldt. Det følger af adoptionslovens § 9, stk. 3, at *”Adoption kan meddeles efter stk. 2, hvis betingelserne for anbringelse af barnet uden for hjemmet i § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, i lov om social service er opfyldt [..]”*²⁵⁵. Anbringelsesgrundlaget findes i servicelovens § 58. Bestemmelserne i adoptionslovens § 9, stk. 3 – 4 henføres begge to til ordlyden i adoptionslovens § 9, stk. 2, såfremt anbringelsesgrundet efter servicelovens § 58 er opfyldt. Opfyldes anbringelsesgrundlaget, kan der træffes afgørelse om adoption, uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, *”[..] hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det”*²⁵⁶.

Dette bevirker, at betingelserne om en åbenbar risiko for barnets eller den unges sundhed, ud fra, *”utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet”* eller *”overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for”*²⁵⁷ skal være opfyldt, forinden der kan træffes afgørelse om adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3 – 4.

5.4.4. Manglende omsorgsevne

Det påhviler kommunen at kunne sandsynliggøre, at forældremyndighedsindehaveren ikke besidder den nødvendige samt forventelige omsorgsevne, jf. servicelovens § 50, stk. 5, 3. led.

Kriteriet hertil har gennemgået følgende udvikling, der betyder at det alene skal sandsynliggøres at forældrene har manglende omsorgsevne. Der er ikke længere krav om at kommunen kan godtgøre dette²⁵⁸.

²⁵⁴ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 13

²⁵⁵ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 3

²⁵⁶ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 2

²⁵⁷ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 58, stk. 1, nr. 1 – 2

²⁵⁸ Hansen, Thomas Kellermann: Ny dom fra Højesteret giver mulighed for flere tvangsadoptioner, 21. februar 2019. Kristeligt dagblad

Ændringen sker i forbindelse med forarbejderne til ændringerne i 2015²⁵⁹. Dette betyder at ændringen skal sikre en fjernelse af barrierer i forhold til anvendelse af adoption uden afgivet samtykke, i de situationer hvor forældrene ikke kan drage nødvendig omsorg for barnet. Forholdene kan ikke dokumenteres endegyldigt, men i tilstrækkelig grad sandsynliggøres²⁶⁰.

Se videre om forældremyndighedsindehaveren manglende omsorgsevne i afhandlingens afsnit 5.7.

5.5. Tidlig indsats

Regeringen ønsker en tidligere indsats – mange børn anbringes for sent. Dette sikrer at børnene får den rette hjælp og nødvendige støtte – så tidligt i livet som muligt. Det her er særligt vigtigt i tilfælde hvor der træffes adoption uden samtykke²⁶¹. Ifølge Regeringen vil barnet sikres en mere stabil opvækst, hvis at barnet anbringes tidligere i livet²⁶².

I kraft med lovændringerne i 2009, blev ønsket om tidlig indsats nærmere præciseret²⁶³. Dette skete med en udvidelse af muligheden, for at kunne træffe adoption uden samtykke.

Udvidelsen skal sikre, at forvaltningens mulighed for adoption, sættes tidligere ind i barnets liv, og dermed øge chancerne for at barnet, i en tidligere alder vil opleve en stabil og kontinuerlig opvækst²⁶⁴. En tidligere adoption vil betyde, at barnet får en stærkere mulighed for at etablere det vigtige emotionelle bånd mellem de omsorgspersoner, som bliver deres fremtidige forældre²⁶⁵.

Det må derfor uddrages at ønsket om tidlig indsats, har været omdrejningspunktet for adoption uden samtykke, allerede fra lovændringen af adoptionsloven i 2009, hvor der blev ytret et direkte mål om tidligere adoptioner, uden afgivet samtykke, og det fortsat er til debat i 2020.

²⁵⁹ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

²⁶⁰ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 8, afsnit 3.1.3.

²⁶¹ Social – og Indenrigsministeriet: Regeringen vil sætte barnet først, 13. januar 2020

²⁶² Social – og Indenrigsministeriet: Regeringen vil sætte barnet først, 13. januar 2020

²⁶³ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 10

²⁶⁴ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 10

²⁶⁵ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.5

5.6. Stabilitet og kontinuitet

Det er direkte anført i adoptionslovens § 9, stk. 3, 3. pkt., at for der kan træffes afgørelse om adoption, skal det være til barnets bedste i henhold til stabilitet og kontinuitet²⁶⁶, ”[...] og at adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet”²⁶⁷.

Hensynet til stabiliteten og kontinuiteten i barnets opvækst, skal ses i sammenhæng med det overordnet krav til adoption uden samtykke, som er angivet i adoptionslovens § 2, ”Adoption må kun bevilges, når den efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret [...]”²⁶⁸.

Ændringerne i adoptionsloven i 2009²⁶⁹ samt ændringerne af adoptionsloven i 2015²⁷⁰, skal sikre at børnene får mulighed for kontinuitet og stabilitet – i de tilfælde, hvor det vurderes at forældremyndighedsindehaverne ikke kan bidrage med den nødvendige omsorg og en stabil familierelation – og dermed ikke skabe en stabil og kontinuerlig opvækst²⁷¹. Såfremt der er ustabilitet i det anbragte barns eller unges liv, vil det typisk medføre en negativ betydning for barnets eller den unges videre udvikling samt trivsel²⁷². Formålet er at kunne give kontinuitet og sikre et enklere forløb for de børn, der adopteres uden samtykke²⁷³.

Sikring af stabilitet og kontinuitet går igen i både den juridiske litteratur og retspraksis – fordi det skal sikre de udsatte børn ved at have særligt fokus på at kunne give børnene en stabil og kontinuerlig opvækst.

Ændringerne i adoptionsloven i 2009 skabte fokus på stabilitet og kontinuitet i de sager der vedrørte børn og adoption – lovforslaget L 105 af 28. januar 2009²⁷⁴, satte skarpt fokus på, at partierne ønskede at styrke de udsatte børns mulighed for kontinuitet og stabilitet igennem en opvækst, hvor børnene havde gennemgået en adoption uden afgivet samtykke fra

²⁶⁶ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side. 4, afsnit 4.3.3.

²⁶⁷ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 3, 3 pkt.

²⁶⁸ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 2, 1. og 2. led

²⁶⁹ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009

²⁷⁰ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

²⁷¹ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, afsnit 1, side 3

²⁷² Karmsteen, Kirstine m.fl.: Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes, VIVE og forfatterne, 2019 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd, side 6

²⁷³ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019

²⁷⁴ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009

forældremyndighedsindehaverne²⁷⁵. Hver gang et barn flyttes fra sit anbringelsessted, vil det betyde et skift af barnets primære omsorgsmiljø samt primære omsorgspersoner²⁷⁶. Ved at skabe øget kontinuitet i sager om anbringelser af børn og unge, kan det sikre disse imod en opvækst med gentagne genanbringelser og behandlingssager hos kommunen²⁷⁷.

Særligt forholdene om stabilitet og kontinuitet behandles i højesteretsdommene, U 2019.1721 H²⁷⁸ samt U 2019.1565 H²⁷⁹, hvor de direkte omtales at adoption uden samtykke, vil være til fordel for barnets opvækst, *”årsagen er endelig, at det må antages, at adoption af hensyn til kontinuitet og stabilitet i C’s opvækst vil være det bedste for hende”*²⁸⁰.

Kontinuitet i barnets opvækst er vigtigere for det givne barn, frem for en opvækst, som er præget af et turbulent og konfliktfyldt forhold mellem barnet og dets biologiske forældre²⁸¹.

Derfor kan der træffes afgørelse om adoption – selvom forældrene ikke afgiver samtykke efter adoptionslovens § 7, og at de ikke er enige i denne foranstaltning²⁸².

5.7. Manglende omsorgsevne

Tvangsadoption er den mest indgribende foranstaltning, som staten kan gennemføre – både set fra barnets perspektiv, men i høj grad også for forældrenes. Derfor er det et centralt element i vurderingen af om der er grundlag for, adoption uden samtykke, at belyse og vurdere forældrenes evne til at kunne varetage opdragelsen af barnet og sikre den nødvendige pleje og omsorg²⁸³. I sager der behandler spørgsmålet om muligheden for adoption uden samtykke, skal forældreevnen belyses hos de biologiske forældre – denne pligt påhviler kommunen, som led i kommunens sagsbehandling²⁸⁴.

²⁷⁵ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, afsnit 1.1.1.

²⁷⁶ Karmsteen, Kirstine m.fl.: Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes, VIVE og forfatterne, 2019 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd, side 26, afsnit 3.2.1.

²⁷⁷ Karmsteen, Kirstine m.fl.: Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes, VIVE og forfatterne, 2019 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd, side 13, afsnit 1.

²⁷⁸ Se afhandlingens afsnit 6.2.

²⁷⁹ Se afhandlingens afsnit 5.7.1..

²⁸⁰ U 2019.1565 H, side 1, 1566

²⁸¹ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/ny-dom-fra-hoejesteret-giver-mulighed-flere-tvangsadoptioner>

²⁸² L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 9, første spalte

²⁸³ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 6, afsnit 1.1.

²⁸⁴ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 4

I 2015 blev forholdet om manglende omsorgsevne ændret²⁸⁵. Ændringen skal imødekomme de situationer, hvor det sandsynliggøres, at forældrene er uden omsorgsevne. Det påhviler kommunen at kunne sandsynliggøre, at barnets biologiske forældre varigt er ude af stand til at varetage forældreevnen²⁸⁶. Forældreevnen undersøges som led i undersøgelsen af barnets, dennes trivsel og af familiens forhold efter servicelovens § 50, stk. 5, 3. led, "[...] *lværksætter kommunen en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren, skal undersøgelsen foretages af en autoriseret psykolog*"^{287 288}.

Forældremyndighedsindehaveren skal bidrage med omsorg og pleje af barnet, dette er fundamentalt for barnets videre trivsel og udvikling²⁸⁹. Her foretages der en vurdering af forældrenes omsorgskapacitet, for at sikre at barnet får den fornødne pleje og omsorg det behøver²⁹⁰. Der foretages en såkaldt prognosevurdering, for at kunne vurdere, om forældrenes omsorgsevne kan udvikles²⁹¹. Vurderingen understøttes yderligere af, om forældrene har øvrige særbørn. I denne vurdering inddrages blandt andet disse børns trivsel, samt hvilken rolle forældrene spiller i sammenspillet med barnet²⁹². Besidder forældrene ikke den nødvendige evne til at kunne drage omsorgen for barnet – og forældrene varigt er ude af stand til fuld varetagelse af barnets og dets behov, kan der meddeles adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3, 2. led. – såfremt anbringelsesgrundet efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, ligeledes er opfyldt.

Forældrenes situation skal altid vurderes individuelt, og der findes ikke en udtømmende liste for hvornår forældremyndighedsindehaverens forældreevne er af en sådan karakter, at der træffes afgørelse om adoption uden samtykke – dette ser vi blandt andet i højesteretsdommen U 2019.1565 H²⁹³ - hvor forældreevnen er omtalt flere gange undervejs i sagsfremstillingen. Herunder foretages vurderingen ud fra hvert enkelt barn, som moren har. Hver gang er spørgsmålet om forældreevnen behandlet, og taget op til overvejelse – så hvert barn og hver sag individualiseres.

²⁸⁵ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 8, afsnit 3.1.3

²⁸⁶ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 8, afsnit 3.1.3.

²⁸⁷ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 50, stk. 5, 3. led

²⁸⁸ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side, 10

²⁸⁹ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 6

²⁹⁰ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 6

²⁹¹ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 10

²⁹² Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 13

²⁹³ Se afhandlingens afsnit 5.7.1

Det påpeges at, hvis en forælder har ældre børn, og har vist meget mangelfuld forældreevnen indenfor den seneste årrække, så vil dette ligeledes indgå som argument i sagen²⁹⁴ - lige som det aktualiseres i U 2019.1565 H, hvor det tillægges vægt, hvordan moren har to ældre børn fra tidligere forhold, som ligeledes er anbragt. Det fremadrettet perspektiv kan påvirkes af tidligere vurderinger – herunder af det forhold at der før er blevet anbragt børn i familien²⁹⁵.

Indholdet af undersøgelsen af forældreevnen behandler både personlighedsmæssige og kognitive ressourcer samt vanskeligheder. Her inddrages både forældrenes egen historie og refleksive funktion – og om der kan påpeges udviklingspotentiale. Herefter om forældrene har vilje og evne til at yde en forandring. Samtidig en vurdering af om forældremyndighedsindehaveren er villig til at indgå samarbejde om behandling²⁹⁶. Findes viljen, og vurderes det at forældreevnen er til stede, eller har mulighed for udvikling over tid – da vil dette bevirke, at betingelserne for adoption uden samtykke, almindelig vis, ikke er til stede – i hvert fald ud fra vurderingen af forældreevnen. Dertil sagt, at der er andre vigtige faktorer, der alligevel kan tale for adoption uden samtykke²⁹⁷.

5.7.1. U 2019.1565 H

I enhver sag der vedrører adoption uden samtykke, vil der blive foretaget en vurdering af forældreevnen hos de givne forældremyndighedsindehavere. Behandlingen og vurderingen af forældreevnen er illustreret i højesteretsdommen U 2019.1565 H. En domsanalyse har to funktioner – navnlig at beskrive samt illustrere gældende ret. Ud fra den konkrete dom kan der arbejdes for at komme tættere på hvordan forældreevnen indgår i den retlige vurdering²⁹⁸. Analysen tager afsæt i hvilke elementer, der inddrages i vurderingen af forældreevnen, samt hvordan domstolen anerkender hvorvidt forældreevnen kan genoprettes eller ej. Dommen U 2019.1565 H belyser en række af de behandlede forhold, når forældreevnen vurderes

Dommen handler om to forældremyndighedsindehavere. Forældremyndighedsindehaverne indbringer statsforvaltningens afgørelse om frigivelse af deres fælles barn til adoption. Barnet er kort efter

²⁹⁴ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 10

²⁹⁵ U 2019.1565 H, side 1 – 3

²⁹⁶ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 11

²⁹⁷ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 13

²⁹⁸ Evald, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2016. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 132

fødslen anbragt i plejefamilie. Byretten samt Landsretten stadfæster afgørelsen, hvorfor sagen efterfølgende bringes for Højesteret. Afgørelsen behandler spørgsmålet om forældreevnen, stabilitet samt kontinuitet i barnets opvækst og stiller ligeledes skarpt på hvorvidt adoption er forenelig med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

Som videre anbringende er det påpeget, at der inddrages øvrige undersøgelser af forældreevnen hos først moren, og senere hen også af faren. Derudover foretages der undersøgelse af de to ældre søskende – samt hvilket tilknytningsforhold de har til moren.

Det fremgår af sagsakterne, at morens to øvrige børn, har været anbragt uden for hjemmet siden fødslen. Det påpeges flere gange, at moren ikke møder op til planlagte samværsaftaler, og at hun ikke har udvist særlig interesse i hendes øvrige børn, til de overvåget samværstimer der har været mellem hende og hendes to særbørn førhen. Endvidere har moren gentagne gange aflyst hendes samværsmøder med datteren.

Det fremgår ligeledes af sagsakterne, at hun har fravalgt samvær med hendes ene søn. Når der foretages en vurdering af morens forhold til hendes øvrige børn, danner dette et overblik over hvilken udvikling – eller mangel på samme – som en forælder måtte have – samt om forældrene besidder viljen til forbedring af forældreevnen på langt sigt²⁹⁹.

Det anfægtes, at moren ikke besidder de fornødne evner til at varetage barnets interesser samt give den nødvendige omsorg som et barn behøver. Faren er førtidspensionist grundet retardering, besidder massive kognitive vanskeligheder, og besidder ikke de nødvendige forudsætninger for at kunne varetage omsorgen for barnet. Faren tror han bliver ked af det, hvis parret ikke får lov til at beholde deres fælles barn, men beskrives meget usikker ved hele situationen omkring deres fælles barn.

Moren er beskrevet som værende usikker, hendes udviklingspotentiale er lavt, og det beskrives direkte at: *"[...] A vil først og fremmest have gavn af relevant social og følelsesmæssig støtte i dagligdagen til sig selv, og at hun hjælpes i gang med beskæftigelse tilpasset hendes funktionsniveau [...]"*³⁰⁰. Vurderingerne bliver et klart eksempel på, hvordan forældrenes kognitive og personlighedsmæssige

²⁹⁹ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 13

³⁰⁰ U 2019.1565 H, side 2

forhold inddrages, når forældreevnen undersøges³⁰¹. Forældrenes egne personlige forhold, og kognitive udfordringer bliver en del af en samlet vurdering. En vurdering der tager afsæt i hvad man kan forvente af de pågældende forældre.

Det følger direkte af adoptionslovens § 9, stk. 3, 3. pkt., at der kan træffes afgørelse om adoption, såfremt dette er for barnets bedste, og med hensynet til stabilitet samt kontinuitet³⁰².

Når der træffes afgørelse om adoption uden samtykke, er der krav om en dybtgående undersøgelse af barnets og de biologiske forældres forhold. Forestående påvises flere gange under sagsakterne af hensynet til barnets bedste. Dette skyldes et øget fokus på stabilitet, som bliver sikret bedst igennem adoption – også som ligeledes gøres gældende, selvom forældrene protesterer³⁰³.

Konklusionen peger på, at forældreevneundersøgelsen klart indikerer, at der ikke er hverken forældreevne nu eller i fremtiden. Er en forælder ikke i stand til at kunne varetage nødvendig omsorg for barnet, vil dette kunne argumentere for anbringelse uden for hjemmet – uden forældremyndighedsindehaverens samtykke. Argumentationen tager afsæt i adoptionslovens § 9, stk. 3, 2. led: *"[...] og det er sandsynliggjort at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet"*³⁰⁴.

Påstanden bygger på flere undersøgelser af forældreevnen hos forældrene – samt en refleksion over, om forældrene er i stand til at kunne udvikle den nødvendige forældreevne for barnet. Der henvises til at moren gentagne gange tilbydes støtte, for at udvikle hendes forældreevne. Hun udtrykker ikke en selvstændig interesse heri, *"[...] vi henviser endelig til, at A gentagne gange siden 2012 er tilbudt støtte til udvikling af forældreevnen og samværet med datteren, men ikke har kunnet gennemføre eller overskue dette eller ikke har været interesseret i at få støtten [...]"*³⁰⁵.

Afgørelsen illustrerer hvad ændringerne i adoptionsloven i 2015 havde til formål – nemlig en lempelse af adgangen adoption uden samtykke³⁰⁶. Lempelsen skal sikre at barnet kan bortadopteret, og sikre at barnet opnår kontinuitet og stabilitet i deres opvækst, hvor deres biologiske forældre ikke er i stand til at tage sig af barnet eller har mulighed for at give barnet en stabil familierelation.

³⁰¹ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 11

³⁰² Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 4, afsnit 4.3.3.

³⁰³ U 2019.1721 H, side 7, første spalte

³⁰⁴ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 3, 2. led

³⁰⁵ U 2019.1565 H, side 2

³⁰⁶ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 4, afsnit 3

Forældrene i U 2019.1565 H vurderes til ikke at kunne stille den fornødne omsorg, eller at kunne skabe en stabil familierelation for deres barn.

Der lægges gentagne gange vægt på, at forældrene ikke viser nødvendigt engagement og ønske om udvikling – og derfor er der ingen udsigt til at forældreevnen udvikles eller opnås³⁰⁷. Begge forældre virker ustabile, og usikre i rollen som forældre – og særligt byretten ligger stor vægt på hensynet til barnets kontinuitet og stabilitet – hvilket sikres bedst ved bortadoption af barnet.

Det manglende engagement kan selvsagt ikke stå alene, når det vurderes om en adoption uden samtykke træffes – men alene det at forældrene ikke viser den interesse inddrages i den samlede vurdering.

Sagen fremlægges for Børn – og ungeudvalget efter servicelovens § 68 f. Børn – og ungeudvalget vurderer anbringelsesgrundlaget efter servicelovens § 58, stk. 1. Indstillingen videresendes til Ankestyrelsen, som i dette tilfælde tiltræder dette. Det er på baggrund af indstillingen, at Ankestyrelsen træffer afgørelse³⁰⁸.

5.7.2. Delkonklusion

Resumerende konkluderes det at der ved vurdering af forældreevnen inddrages forskellige forhold – både forældrenes kognitive og personlighedsmæssige forhold – hvilken forudsætning de har for at kunne yde nødvendig pleje og omsorg for barnet – og tidligere forhold inddrages i høj grad, når der laves en vurdering af forældrene. Disse forhold er både forhold der vedrører ældre søskende, men også hvilke udfordringer forældrene selv har oplevet under dennes barndom og opvækst.

Vilkårene for barnet er præciseret – og det er en klar vurdering af hvad der tilsigtes at være bedst for barnet i alle sammenhænge – hvilket også bliver tillagt vægt i dommen U 2019.1565 H, som gentagne gange påpeger at frigivelsen til adoption vil være i barnet, bedste interesse. Ikke kun for forældrenes manglende forældreevne, men i høj grad også for at kunne sikre barnet en stabil opvækst, hvor de primære omsorgspersoner vil skabe en solid familierelation.

³⁰⁷ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015, side 13

³⁰⁸ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hieltcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomiforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 386

Træffes der afgørelse, om anbringelse uden samtykke – klargøres det at flere faktorer har en afgørende betydning. Både den konkrete situation om barnets aktuelle forhold, men ligeledes også hvilket forhold forældrene har med eventuelle andre søskende – og hvilke tilknytningsforhold der forelægger. Derudover inddrages forældrenes egne personlige og kognitive vanskeligheder.

Når forældreevnen vurderes – så er det ikke enkelte forhold der danner udfaldet – men en samlet vurdering af flere forskellige faktorer, som giver et billede af hvordan forældrene kan varetage omsorg, kan give en stabil og rolig opvækst, og kan sikre at barnet får de fornødenheder det må have brug for. Det klargøres i sagsakterne, at *"[...] hvis en konkret vurdering af forældrenes og barnets forhold viser, at hensynet til barnet og dets behov for kontinuitet og stabilitet – og dermed barnets bedste – vejer tungere end hensynet til forælderen, vil barnet efter de foreslåede regler kunne adopteres uden samtykke [...]"*³⁰⁹.

Dommen illustrerer denne sandsynliggørelse af manglende omsorgsevne. Moren har udvist, at hun ikke yder tilstrækkelig omsorg for hendes øvrige børn. Der foretages endnu en forældreevneundersøgelse, da det skal vurderes om hendes forældreevne kompetence har forbedret sig igennem årene – men alene med afsæt i hendes manglende ønske om forbedring, og manglende accept af den tilbudte hjælp, er dette nok til at kunne sandsynliggøre, at hun fortsat ikke kan yde den nødvendige omsorg. Denne påstand bliver selvfølgelig en del af en samlet vurdering³¹⁰.

5.8. Retssikkerhed

Retssikkerhed, er ikke defineret udtrykkeligt³¹¹. Der er en friere mulighed i henhold til definition af retssikkerhed, da begrebet ikke tilskrives en specifik funktion³¹². I henhold til forvaltningsrettens tolkning af retssikkerhed, fokuseres der på forholdet mellem borger og myndighed – herunder sondres der mellem materiel samt formel retssikkerhed³¹³. Den materielle retssikkerhed, fører til kravet om

³⁰⁹ U 2019.1565 H, side 9

³¹⁰ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 8, afsnit 3.1.3.

³¹¹ Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 15

³¹² Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 16

³¹³ Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 21 – 22

lovhjemmel – kravet om legalitet³¹⁴. Den formelle retssikkerhed betyder en stillet garanti i henhold til sagsbehandlingen – dette er for at sikre legale samt korrekte afgørelser³¹⁵. Disse garantier er blandt andet reglerne om aktindsigt og høring³¹⁶ – disse er direkte nedskrevne regler i servicelovens § 72 – 73.

Retssikkerheden er af særlig væsentlig karakter, grundet den indgribende foranstaltning, både overfor barnet, de biologiske forældre samt de aktuelle plejeforældre³¹⁷. Barnets retssikkerhed sikres ved at inddrage barnet tilstrækkeligt undervejs i sagen³¹⁸. Tvangsmæssige afgørelser gennemføres så skånsomt som muligt, med det henblik, at garantere barnets eller den unges bedste³¹⁹.

For at kunne sikre den bedst mulige retssikkerhed for sagens parter, inddrages der i sagerne, der vedrører adoption uden samtykke flere myndigheder. Ved der foretages flere vurderinger af forskellige instanser, vil dette sikre en mere grundig vurdering af en forstående adoption³²⁰.

5.8.1. Samtykke fra barnet

Er barnet fyldt 12 år eller ældre, er der krav om barnets eget samtykke til adoption, jf. adoptionslovens § 6, stk. 1³²¹. Det følger af ordlydens bestemmelse, at såfremt barnet er fyldt 12 år, kan bevillingen om adoption ikke meddelelse, forinden barnets samtykke – alene kun hvis indhentningen af samtykke, vil være til skade for det pågældende barn, jf. adoptionslovens § 6, stk. 1.

Er barnet på tidspunktet for bevillingen endnu ikke fyldt 12 år, skal der stadig indgå oplysninger i sagen, om barnets egen holdning til den forestående adoption, jf. adoptionslovens § 6, stk. 3. Dette skal gøres ud fra en betragtning af barnets alder samt modheden – og hvad de øvrige omstændigheder i sagen tillader det.

³¹⁴ Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 21 – 22

³¹⁵ Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 22

³¹⁶ Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag, side 22

³¹⁷ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, afsnit 2.1.2.

³¹⁸ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, Afsnit 4, 4.1.

³¹⁹ L 68 af 2019-20, af 20. november 2019, side 4

³²⁰ L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009, Afsnit 4, 4.1.

³²¹ Vejledning nr. 9401, af 26. maj 2020 om adoption, side 19

5.8.2. Forældrenes retssikkerhedsgarantier

Det følger af servicelovens §§ 72 – 74, at der stilles en række sikkerhedsgarantier overfor sagens parter. Herunder gratis advokatbistand, aktindsigt samt udtaleret overfor Børn – og ungeudvalget³²². Endvidere behandles udtaleretten efter servicelovens § 68 f, stk. 2.

5.8.2.1 Gratis advokatbistand

Efter servicelovens § 72, stk. 1, nr. 2, skal kommunalbestyrelsen tilbyde forældremyndighedsindehaveren samt den unge, som er fyldt 12 år, gratis advokatbistand, i de sager som vedrører anbringelse uden for hjemmet efter servicelovens § 58.

Årsagen hertil, skyldes at adoption uden samtykke, er en indgribende foranstaltning, og herfor er der fastsat skærpede indholdsmæssige samt processuelle krav til denne afgørelse – hvoraf det tilfalder gratis adgang til advokatbistand til den pågældende forældremyndighedsindehaver samt den unge, som er fyldt 12 år³²³.

5.8.2.2. Aktindsigt

Sagens parter, i sagerne om adoption uden samtykke, har ret til at blive bekendt med sagens akter, jf. servicelovens § 73. Det er kommunalbestyrelsen der skal imødekomme parternes aktindsigt, *”Inden der træffes afgørelse i en sag efter § 72, påhviler det kommunalbestyrelsen at gøre indehaveren af forældremyndigheden og den unge, der er fyldt 12 år, bekendt med retten til efter forvaltningslove at se sagens akter [..]”*³²⁴.

5.8.2.3. Udtaleret

Forældremyndighedsindehaveren, det pågældende barn eller eventuelle advokatbisiddere besidder retten til at udtale sig, forinden der træffes afgørelse om adoption uden samtykke³²⁵. Barnet har,

³²² Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019, side 71

³²³ L 68 af 2019-20, af 20. november 2019, side 4, afsnit 2.1.1.

³²⁴ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 73

³²⁵ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 14

uanset barnets alder, partstatus i sagerne, der vedrører barnet eller den unge³²⁶. Dette betyder at barnet, rent juridisk, besidder retten til at deltage i de møder, der vedrører barnet³²⁷.

Udtaleret reguleres nærmere af servicelovens § 68, stk. 2, som nærmere angiver, at forinden der kan træffes afgørelse om adoption, skal sagens parter, have mulighed for at udtale sig overfor børn – og ungeudvalget. Dette gælder både forældremyndighedsindehaveren, barnet eller eventuelle besiddere for parterne, jf. servicelovens § 68, stk. 2.

5.9. Proportionalitetsvurdering

Proportionalitetsvurderingen er særlig central i forhold til rettighedsbeskyttelse i den moderne tid³²⁸. Proportionalitetsvurderingen skal sikre en rimelig afvejning mellem individets individuelle beskyttede rettigheder samt modstående hensyn – herunder samfunds – og individhensyn³²⁹.

Adoption uden samtykke, er af meget indgribende karakter – både for barnet men ligeledes også for forældremyndighedsindehaverne. Som udgangspunkt skal der altid forsøges med mindre indgribende foranstaltninger³³⁰.

6. Samværets betydning under anbringelse

Børn og unge har ret til samvær og kontakt med forældre samt netværk – herunder søskende, bedsteforældre og øvrige familiemedlemmer. Denne ret er beskyttet af servicelovens § 71, *”barnet eller den unge har ret til samvær og kontakt med forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer, venner m.v. under anbringelsen uden for hjemmet. Kommunalbestyrelsen skal under hensyntagen til barnets eller den unges bedste og under hensyntagen til beskyttelsen af barnet eller den unges sundhed og udvikling og beskyttelsen af barnet eller den unge mod overgreb sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige [...]”*³³¹.

³²⁶ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 14

³²⁷ L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015, side 14

³²⁸ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 93, afsnit 2

³²⁹ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag, side 93, afsnit 2

³³⁰ Ankestyrelsen: Anbringelser uden samtykke – kommunernes praksis og perspektiver på stigningen, november 2019, side 22

³³¹ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven, § 71

Serviceoven § 71 beskytter barnets ret til samvær samt kendskab til sin familie – også den biologiske familie. Der lægges særligt vægt på i serviceovens § 71, at tilrettelæggelsen af samværet skal sikre, der fortsat er relationer til barnets biologiske forældre, og dets netværk, nærmere formuleret *”ved tilrettelæggelse af samværet, skal der lægges vægt på, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer til forældre og netværket”*.

Problematikken kan aktualiseres, når der gives mulighed for at forældre og barn kan ses i kortere tidsrum – og måske endda i overvåget samvær. Hvornår er barnets bedste – og hensynstagen til beskyttelse af barnet, af så overvejende karakter – at der kun træffes beslutning om samvær med barnets biologiske forældre i kortere tidsrum – og eventuelt med længerevarende mellemrum – hvordan er barnets ret til samvær imødekommet i retspraksis?

I lovændringerne af adoptionsloven i 2015³³² rettes fokus mod samvær – og retten hertil. Forældrenes positive rolle for barnet – og samværet mellem forældre og barn er behandlet – samt hvilken påvirkning samværet har på barnet – betingelsen om, at forældrene ikke må spille en positiv rolle i barnets liv ophæves³³³. Ændringen skal sikre at barnet og de biologiske forældre har ret til samvær – også i de tilfælde hvor barnet har været anbragt tidligt efter fødslen. Retten til samvær og kendskab skal sikre at barnet kender sit oprindelige ophav og sine biologiske forældre³³⁴. Fastsættelse af samvær, vil dog altid forudsætte, at det givne samvær er til barnets bedste³³⁵.

Det afledte spørgsmål heraf er navnlig familiebandet mellem de biologiske forældre og deres barn. Når der træffes afgørelse om adoption, sker der fuldt familieskifte, mellem barnet og de biologiske forældre, jf. adoptionslovens § 16, stk. 1³³⁶. Dette bevirker at der på dette tidspunkt ikke længere findes nogle juridiske bånd mellem barnet og barnets biologiske forældre³³⁷.

Herfor kan det være relevant at undersøge, hvorvidt familiebandet kan opretholdes, og samspillet mellem barnet og de biologiske forældre kan iværksættes efter adoption af det pågældende barn – og endnu vigtigere, hvordan barnets interesser og barnets bedste varetages.

³³² L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

³³³ L 121 af 2014-15, side 4 afsnit 3

³³⁴ L 121 af 2014-15, side 4

³³⁵ L 121 af 2014-15, side 4, afsnit 3

³³⁶ Nørgaard, Irene m.fl.: Familieret, Jurist og økonomforbundets forlag, 4. udgave, 1. oplæg, side 35ff

³³⁷ Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019, side 72

6.1. Tilknytningens betydning

I praksis opereres der med tilknytningsteorien. Tilknytningsteorien viser i høj grad en bred enighed, om at en tidlig tilknytning mellem barn og primær omsorgsperson har betydning for barnets emotionelle og sociale udvikling under barnets opvækst, og dermed også har betydning for barnets voksenliv³³⁸. Det er vigtigt at barnet oplever tætte primære omsorgspersoner, som sikrer at barnets behov varetages – som ligeledes sikrer en række faste relationer for barnet³³⁹. Ved adoption er det enkelte barn fjernet fra deres biologiske primære omsorgspersoner – de personer, som har bragt barnet til verdenen, og flyttes til en anden familie, som skal skabe en relation til barnet – tilknytning³⁴⁰.

Tilknytningsbegrebet og betydning af tilknytning er velkendt indenfor det børnefaglige område. Efter ordlydens bestemmelse i servicelovens § 68³⁴¹, ophører en anbringelse normalt vis, når familien er kommet på fode igen. Der findes dog en undtagelse hertil. Efter servicelovens § 68a opereres der med en såkaldt videreført anbringelse, *”Børn – og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, der [...] har været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, fortsat skal være anbragt uden for hjemmet i en videreført anbringelse, hvis barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet [...]”*³⁴². En videreført anbringelse bliver aktuel såfremt, at barnet har været anbragt uden for hjemmet i minimum 3 år, og dermed har opnået en særlig tilknytning til sine plejeforældre. Her har Børn – og unge udvalget kompetence til at træffe afgørelse om en videreført anbringelse efter servicelovens § 68a³⁴³.

Tanken bag en videreført anbringelse efter servicelovens § 68a, er at bibeholde tilknytningen, som barnet eller den unge, har fået til sine plejeforældre til det fyldte 18 år. Tilknytningen er særlig relevant i sagerne om videreført anbringelse, for kan der ikke anses at være en tilknytning til

³³⁸ Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd: At vokse op som adopteret i Danmark, side 12 – 13

³³⁹ Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd: At vokse op som adopteret i Danmark, side 12 – 13

³⁴⁰ Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd: At vokse op som adopteret i Danmark, side 12 – 13

³⁴¹ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68

³⁴² LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 68a

³⁴³ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemlcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 285

plejeforældrene eller anbringelsesstedet, træffes der ikke afgørelse om videreført anbringelse efter servicelovens § 68 a. Så skal anbringelsen ophøre som normalt efter servicelovens § 68³⁴⁴.

I dommen U 2012.344 V behandles spørgsmålet om videreført anbringelse efter servicelovens § 68a, anses at være i strid med EMRK-artikel 8³⁴⁵. Vestre Landsret konkluderer i afgørelse, at en videreført anbringelse ikke anses at være i strid med ordlyden i EMRK-artikel 8, og retten til familieliv – hvorfor der fremover kan træffes foranstaltning, uden krænkelse af retten til familieliv efter EMRK-artikel 8³⁴⁶. Barnets tilknytning til anbringelsesstedet, samt barnets omsorgspersoner er af væsentlig betydning, når der skal træffes afgørelse om videreført anbringelse efter servicelovens § 68 a³⁴⁷.

Barnets tilknytning til en forælder eller en anden primære omsorgsperson er vigtig, og brydes tilknytningen kan det have betydning for barnets stabilitet og kontinuitet i opvæksten – så her det kan diskuteres om hensynet til barnet vægtes højere end tilknytningen til barnets biologiske forældre³⁴⁸.

Særligt tilknytningen aktualiseres i højesteretsdommen U 2019.1721 H, som i afhandlingens afsnit 6.2. analyseres og behandles, med henblik på at vurdere hvilken betydning tilknytningsteorien har – og hvordan tilknytning mellem et barn og en forælder bliver vurderet ved anbringelser uden samtykke. Herunder hvornår en tilknytning til barnets plejeforældre kan godtgøre at der træffes afgørelse om adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 4 ”[...] *kan adoption efter stk. 2 meddeles plejeforældrene, hvis barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning, navnlig under hensyn til kontinuitet og stabiliteten i barnets opvækst og til barnets relation til sine forældre*”³⁴⁹.

Derudover inddrages der i afhandlingens afsnit 6.3. praksis fra Den Europæiske menneskerettighedsdomstol, hvor en analyse af dommen *Case of Pedersen and others v. Norway*³⁵⁰ ligeledes behandler

³⁴⁴ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemlcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 285

³⁴⁵ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemlcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 268

³⁴⁶ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemlcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 268

³⁴⁷ Karmsteen, Kirstine m.fl.: Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes, VIVE og forfatterne, 2019 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd, side 49

³⁴⁸ U 2019.1721 H

³⁴⁹ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven, § 9, stk. 4

³⁵⁰ *Case of Pedersen and others v. Norway* – application no. 39710/15 – 10 marts 2020

spørgsmålet om tilknytningsteorien – tilknytning til barnets oprindelige kultur, biologiske forældre og barnets aktuelle plejefamilie.

Dette danner helt centralt grundbund for at undersøge, hvornår tilknytningen til barnets aktuelle plejefamilie er af en sådan varig karakter, at der kan træffes afgørelse om en eventuel adoption til plejefamilien, og hvilke forhold som domstolene tillægger vægt i vurderingen af barnets bedste og interesser i sådanne afvejninger.

6.2. U 2019.1721 H

Dommen U 2019.1721 H omhandler familien bestående af mor, far og deres fælles barn på 7 år. Myndighederne har indstillet til adoption hos barnets plejefamilie. Forældremyndighedsindehaverne bestrider påstanden. Barnet anbringes kort efter fødslen uden for den biologiske families rammer, og anbragt hos en plejefamilie. Dommen behandler meget grundigt adoptionslovens krav i forhold til to ting – om processen har været i orden og dernæst fokuset på om det er til barnets bedste. Disse to forhold kan ikke adskilles fra hinanden, men det kan forsøges at skilles ad, og undersøges hvordan de to forhold bliver behandlet hos domstolene.

Myndigheden gør gældende at moren og faren har nedsat mulighed for at kunne imødekomme barnets interesser, og forældrene har begrænsede ressourcer følelsesmæssigt, til at de kan imødekomme de behov som barnet har. Myndighederne gør ligeledes gældende, at moren og faren ikke besidder de nødvendige kompetencer til at kunne aflæse deres barns behov.

I plejefamilien er barnet velfungerende, og han ser sine plejeforældre som hans primære omsorgspersoner, og det er her hans tilknytning er rettet mod. Hans plejeforældre formår at kunne sikre ham følelsesmæssig omsorg og nærvær.

Herfor bliver det aktuelt at undersøge, hvornår båndet mellem et barn og dennes biologiske forældre vil brydes – og at plejeforældrene reelt set har overtaget forældrenes plads – og særligt hvilke forhold som domstolene anvender, når disse foranstaltninger skal træffes – hvor barnets interesse fortsat vægtes højest.

I forhold til tilknytning, fremgår det af rettens sagsakter at, der undervejs i forløbet inddrages forskellige faktorer ved tilknytningen mellem både barnet og hans biologiske forældre. Derudover inddrages det ligeledes hvilken betydning tilknytningen til hans aktuelle plejefamilie har. Det henføres flere gange i sagsakterne at barnet har en særlig tilknytning til sine plejeforældre, og at *"tilknytningen til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for C at bryde denne tilknytning, navnlig under hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i Cs opvækst"*³⁵¹.

Barnet har været anbragt hos plejefamilien siden fødslen, og har derfor skabt et stærkt bånd til plejeforældrene. Af sagsakterne fremgår det ligeledes, at barnet anser sine plejeforældrene som værende hans forældre, og ser plejeforældrene som værende hans primære omsorgspersoner. Barnet retter ligeledes sine tilknytningsbehov mod sin plejemor. Barnet er velanbragt i den aktuelle plejefamilie. Drengens tilknytning til sine plejeforældre har sådan en stærk betydning for barnet, at hvis han fjernes fra hans trygge ramme og stabilitet, vil det have store konsekvenser senere hen i livet for ham – hvorfor en hjemgivelse vil være sådant et brud på hans tilknytning, at det langsigtet vil være skadeligt for drengen.

Barnets interesse og hvad der må anses at være bedst for barnet, bliver ratificeret ved denne vurdering af hans trygge ramme, og den stabilitet der bliver skabt ved plejefamilien – og at en adskillelse fra hans plejeforældre vil være imod hvad der må være bedst for barnet. Her konkretiseres det, hvornår den almindelige beskyttelse efter FN's Børnekonvention artikel 9³⁵² om adskillelse fra barnets biologiske familie, har en sådan karakter, at adskillelsen, vil være til barnets bedste.

Det konkretiseres ligeledes hvordan adoptionslovens § 9, stk. 4 skal anvendes, samt i hvilke tilfælde en adoption uden samtykke fra forældremyndighedsindehaverne alligevel kan gennemføres, såfremt det må tale for det, *"[...] kan adoption efter stk. 2 meddeles plejeforældrene, hvis barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning, navnlig under hensynet til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst og til barnets relation til sine forældre"*³⁵³. Når adoptionslovens § 9, stk. 4 anvendes bliver det både barnets

³⁵¹ U 2019.1721 H, side 2, første spalte

³⁵² Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 9

³⁵³ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 4

interesse samt hvad der er bedst for barnet – samt hvordan tilknytningen er mellem barn og plejeforældre³⁵⁴. Det gælder også, selvom dette betyder adskillelse fra den biologiske familie.

Under en samtale undersøges det hvordan barnet ser tilknytningen til sine plejeforældre og sine biologiske forældre. Det ses tydeligt, at barnet har et stærkere bånd til sine plejeforældre, og ser dem som hans *rigtige forældre*. De biologiske forældre placeres længst væk fra drengens inderste kreds.

Serviceovens § 48, stk. 3, regulerer forholdene om inddragelsen af barnet, *”støtten skal bygge på barnets eller den unges egne ressourcer, og barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed”*³⁵⁵ samt FN’s Børnekonvention artikel 12 *”Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed”*³⁵⁶. Barnet giver udtryk for at han ser plejefamiliens hjem som hans primære hjem – og det må være en klar indikator på barnets ønske om at blive i plejefamilien³⁵⁷. Det bemærkes i sådan en proces, at barnet ikke bliver selvstændigt hørt i retten – der er aldrig vidneafhøring i højesteret – det betyder at barnets synspunkt kun forelægges i skriftlig form, og dommeren dermed ikke får det førstehåndsindtryk, der normalt opnås hvis barnet høres direkte – f.eks. når der afholdes en børnesamtale efter serviceovens § 50, stk. 3³⁵⁸.

Barnet har en række særlige behov, som skal imødekommes – underliggende følsomhed, forsigtighed og ængstelighed. Forholdene betyder at barnet har et øget behov for nære og trygge relationer, for at kunne udvikle sig tilstrækkeligt fremover. Dette giver hans plejefamilie igennem den stærke tilknytning som udvikles under anbringelsen³⁵⁹.

Når det skal vurderes hvilken tilknytning der findes mellem barnet og dennes plejeforældre, skal barnets tilknytning til sine biologiske forældre inddrages. Det betyder, at selvom barnet fortsat har

³⁵⁴ U 2019.1721 H, side 6, første spalte

³⁵⁵ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceoven § 46, stk. 3

³⁵⁶ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

³⁵⁷ U 2019.1721 H, side 4, første spalte

³⁵⁸ Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hiemlcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomiforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag, side 205

³⁵⁹ U 2019.1721 H, side 4

samvær eller en slags tilknytning til sine biologiske forældre, kan en adoption til plejeforældrene efter adoptionslovens § 9, stk. 4³⁶⁰ stadig træffes. Sådan en vurdering af tilknytning til barnets biologiske forældre skal være aktuel, og skal vurderes i en konkret og aktuel vurdering.

I sagsakterne fremgår det at der på tidspunktet ikke forelægger et emotionelt bånd eller en egentlig tilknytningsrelation mellem barnet og hans biologiske forældre. Under børnesamtalen der beskrives i sagsakterne, er de biologiske forældre placeret i den yderste relationscirkel – hvilket må være en visuel indikator på båndet mellem barnet og hans forældre – og hans opfattelse heraf³⁶¹.

Herudover tillægges det vægt, at barnet ser samværet med hans biologiske forældre som en pligt, og dermed ikke noget der kan tillægges betydning i vurderingen af tilknytningen til hans biologiske forældre.

6.3. Case of Pedersen and others v. Norway³⁶²

Særligt retten til familieliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 kontra hensynet til barnets bedste er diskuteret i EMD-dommen Case of Pedersen and others v. Norway³⁶³, hvor det i sagsakterne direkte fremgår “[...] *The court fully understands that this may seem harsh to the parents, who clearly love [X] and wish him to come home. But the effect on the parents is secondary to the effects on X – it is his best interests that are the fundamental consideration, and a possible lack of follow-up on the part of the child welfare services cannot take precedence over his best interests when assessing whether severing the attachment [to his foster parents] could lead to serious problems for him [...]*”³⁶⁴.

Hensigten med indbringelse for EMD, skyldes ønske om undersøgelse af hvorvidt, der er sket en overtrædelse af EMRK-artikel 8, ”*Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance*”³⁶⁵.

³⁶⁰ LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven § 9, stk. 4

³⁶¹ U 2019.1721 H, side 2

³⁶² Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020

³⁶³ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020

³⁶⁴ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020, side 3

³⁶⁵ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer, artikel 8

Hvornår er det barnets bedste ikke at bo hos sine forældre? Og hvornår er tilknytningen til barnets plejefamilie af så varig karakter, at det vil være til skade for barnet og imod dets interesser såfremt at anbringelsen hos plejefamilien blev sendt til ophør? Det er hvad EMD har forsøgt at belyse i denne afgørelse.

Afgørelsen omhandler et barn, som i en alder af 2 år og få måneder anbringes uden for hjemmet. Myndighederne vurderer, at barnets forældre er mentalt syge og dermed antages at være ude af stand til at kunne varetage det fulde omsorg og pleje for barnet. Myndighederne træffer derfor foranstaltning om, at barnet skal placeres i familiepleje, hvor forældrene og barnet har planlagt samvær på 2 timer, 2 gange årligt.

Efter der blev foretaget en undersøgelse af forholdet mellem forældrene og barnet, det der blev foretaget en vurdering af anbringelsen, der skal fastsætte samværet. Fastsættelsen af samværet blev baseret ud fra at placeringen i plejefamilien ville være af varig karakter.

I den konkrete vurdering af om en adoption til plejefamilien ville være til barnets bedste, blev tilknytningen diskuteret. Det fremgår af sagsakterne, at *"[...] Proceeding to a concrete assessment of whether adoption was in X's best interests, the Supreme Court noted that the situation at the time of its judgement was that he had lived virtually his whole life in the foster home, and had been only two and a half months old when he had been taken there [...] He had a minimal attachment to his biological parents, and his secure base was his foster home. He called his foster parents "mummy" and "daddy" [...] ³⁶⁶*

I sagsakterne fremgår det ligeledes, at det vil have betydelige konsekvenser, såfremt drengen fjernes fra hans plejefamilie *"[...] it had to be assumed that X had a deep-rooted and secure attachment to the foster home and his foster parents. The Supreme Court also referred to the statement given by the court-appointed expert before the High Court. Proceeding to the condition that any adoption had to be in the child's best interests, the Supreme Court stated that a forced adoption strongly affected the biological parents. The emotional pain of having a child adopted normally ran very deep [...] ³⁶⁷*

³⁶⁶ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020, side 6, afsnit 28

³⁶⁷ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020, side 5, afsnit 23

Udtalelsen fra sagsakterne i Case of Pedersen and others v. Norway er tydelige – barnets bedste skal varetages i hver sag, og ved enhver adoption skal denne ske med hensyn til hvad der anses at være barnets bedste.

Der ligger en forpligtigelse overfor myndighederne, om at disse skal træffe foranstaltninger som skal lette en familiesammenføring på sigt, efter retten til familie i EMRK-artikel 8. Dog skal der altid vurderes en balance mellem hensynet til barnet og denne forpligtelse der er hos myndighederne. Det biologiske familieband kan kun brydes i de tilfælde, hvor der er tale om meget usædvanlige omstændigheder, EMD's krav om *exceptional circumstances*^{368 369}.

Domstolen påpeger i sagsakterne, at de norske myndigheder eventuelt burde have undersøgt forholdene nærmere, og at den samværsordning der var lavet mellem de biologiske forældre og barnet, var begrænset, hvilket kan have betydning for den tilknytning barnet får til sine biologiske forældre og ophav "[...] however, in this case the decision to impose a very strict visiting regime cemented the situation at the very outset, making it highly probably that the child would become attached to the foster parents and alienated from the natural parent, thus precluding any realistic possibility of eventual reunification [...]"³⁷⁰. Samtidig påhviler det myndighederne, at barnet ikke adskilles fra sine forældre, medmindre denne adskillelse vil være en nødvendighed i henhold til barnets bedste, jf. FN's Børnekonvention artikel 9, stk. 1.

I sagsakterne fremgår det at barnet har et særligt behov for øget sikkerhed og stabilitet – og derudover har et større behov for en forudsigelig hverdag. Herfor kan det ligeledes diskuteres hvordan man sikrer denne stabilitet – og om en videre tilknytning til hans biologiske forældre vil bidrage med yderligere uro omkring barnet.

Vurderingen i denne sammenhæng bliver vigtig. Det fremgår navnlig, at barnets opvækst har været præget af konflikter mellem kommunen og de biologiske forældre. En urolig konstellation for barnet, som også får betydning, når myndighederne træffer afgørelsen om samværsordningen – også om at

³⁶⁸ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, side 7

³⁶⁹ Se afhandlingens afsnit 5.1.1.

³⁷⁰ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020, side 17, afsnit 68

denne måtte være karakteriseret som værende af langvarig karakter. Denne konfliktbaseret hverdag tilgodeser ikke de særlige behov som barnet har – og derfor kan dette argument være væsentlig denne afgørelse – netop fordi barnets bedste skal være af afgørende betydning, når der træffes beslutninger samt foranstaltninger, som vedrører barnet, jf. FN's Børnekonventions artikel 3³⁷¹ *"I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række [..]"*³⁷².

Det påhviler den enkelte myndighed, at de foranstaltninger der træffes, på sigt skal lette en familiesammenføring – alligevel skal der altid foretages en konkret vurdering, om balancen mellem hensynet til barnet eller den unge, samt den foreliggende forpligtelse som myndighederne skal imødekomme. Samværet mellem de biologiske forældre og barnet skal forsøges opretholdt, og det biologiske familieliebånd kan kun brydes i de tilfælde, hvor der forelægger helt ekstraordinære omstændigheder, *"Moreover, family ties may only be severed in 'very exceptional circumstances [..]"*³⁷³.

I sagsakterne fremgår det, at myndighederne har fulgt deres nødvendige foranstaltninger – ligeledes også overfor drengens biologiske mor. Samværet mellem drengen og moren har været opretholdt, og det har sikret at drengen kender til sin biologiske mor og sine kulturelle rødder.

Sagsakterne i dommen viser hvilken vurdering som EMD foretager i denne sag. Navnlig retten til familien som beskyttes efter EMRK-artikel 8, som domstolene selvsagt skal overholde – også i sager om adoption hvor der sker en indgribende foranstaltning for både forældrene, men i høj grad også for barnet. Derfor stilles der ligeledes i FN's Børnekonvention artikel 21 krav til, at der kun kan træffes afgørelse om adoption, såfremt det er til barnets bedste *"De deltagerstater, der anerkender og/eller tillader adoption skal sikre, at barnets tarv skal være af altafgørende betydning [..]"*³⁷⁴

Ovenstående vurderes i forlængelse af FN's Børnekonventions artikel 3. Beskyttelsen i FN's Børnekonventions artikel 3 tilsigter at regulere de forhold, hvor man er nødsaget til at lade barnets

³⁷¹ Se afhandlingens afsnit 2.4.

³⁷² Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 3

³⁷³ Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020, side 14 – 15

³⁷⁴ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 21

interesse, hensyn og barnets bedste vægte højere end hensynet til de biologiske forældre – for at de biologiske forældres interesser tilsidesættes er det afgørende, at en adoption vil være den bedste løsning for barnet.

EMD påpeger at enhver situation skal vurderes individuelt, konkret og systematiseret efter hvad der er i barnets interesser og hvilke hensyn der er i barnets bedste. Vurderingen tager både afsæt i forholdet mellem de biologiske forældre og barnet, men tager ligeledes i høj grad afsæt i det eventuelle forhold der er mellem en aktuel plejefamilie og barnet.

Dommen påviser den svære situation, når man på den ene side har de biologiske forældre, der kæmper for rettighederne over deres barn – og på den anden side har hensynet til barnets bedste og vurderingen samt sikringen heraf.

EMD når frem til den konklusion, at der er sket en overtrædelse af retten til familieliv, efter EMRK-artikel 8. Navnlig med den begrundelse, at de norske myndigheder ikke har opfyldt deres forpligtelse – netop det vigtige element – samvær mellem de biologiske forældre og barnet.

Det kritiseres, at såfremt de pågældende biologiske forældre og deres barn ikke har mulighed for at oprette en tilknytning til hinanden, og denne tilknytning bliver snæver. Det bliver svært for de biologiske forældre svært at kunne danne grundbund, for den nødvendige tilknytning, som er så vigtigt for barnet – og i sin grad også for de biologiske forældre.

Denne konklusion kan dog kritiseres – for hvornår er det barnets bedste ikke at bo hos sine forældre? Og hvornår er tilknytningen til barnets plejefamilie af så varig karakter, at det vil være til skade for barnet og imod dets interesser såfremt at anbringelsen hos plejefamilien blev sendt til ophør? Det er hvad Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har forsøgt at belyse i denne afgørelse.

6.4. Delkonklusion

Efter at have behandlet spørgsmålet om samværets betydning under anbringelsen, kan det konkluderes, at denne tilknytning der skabes mellem det pågældende barn og de biologiske forældre, og i høj grad også tilknytningen mellem barnet og de aktuelle plejeforældre – er meget vigtig og afgørende, når der træffes foranstaltninger vedrørende barnet. Det er særligt tydeligt, at når domstolene

vurderer tilknytningens betydning, at den tillægges en afgørende vægt – for netop at kunne tilgodese hvordan barnets bedste bliver imødekommet. Denne tilknytning er både vigtig, når der er tale om tilknytningen mellem barnet og de biologiske forældre, men er mindst lige så vigtig i vurderingen af tilknytningen mellem barnet og den aktuelle plejefamilie – navnlig som vi ser i de to afgørelser i afhandlingens afsnit 6.2. samt 6.3.

Hvordan varetages barnet ret til viden og tilknytning til dennes biologiske forældre? Højesteretsdommen U 2019.1721 H illustrerer hvordan domstolene i dansk ret foretager en vurdering af tilknytningen mellem plejeforældre og barnet kontra tilknytningen mellem barnet og dennes biologiske forældre. Det følger af servicelovens § 71 at barnet har ret til samvær med dennes forældre, søskende og eventuelle netværk – hvilket imødekommes ved højesteretsdommen U 2019.1721 H – det fremgår dog også at efter adoptionsbevillingen at de biologiske forældre ikke har haft et ønske om at have samvær med deres barn, *Højesteret bemærkede i den forbindelse, at A og B med støtte fra K havde haft samvær med C indtil adoptionsbevillingen, og at de ikke havde søgt om samvær efter adoptionsbevillingen*³⁷⁵.

Det kan slutteligt konkluderes, at denne tilknytning som barnet har oppebåret til sine plejeforældre, tillægges sådan en stor betydning – alt efter hvilken tilknytning som barnet har til disse. Og at såfremt denne dybe relation brydes, i direkte vil være i strid med hvad der må anses at være bedst for barnet.

7. Barnets stemme

7.1. Barnets stemme, jf. servicelovens § 46, stk. 3

Serviceloven har ligeledes taget stilling til inddragelsen af barnets og barnets synspunkter. Servicelovens § 46, stk. 3, *”støtten skal bygge på barnets eller den unges egne ressourcer, og barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed”*³⁷⁶.

³⁷⁵ U 2019.1721 H, side 1, resumé

³⁷⁶ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven § 46, stk. 3

Serviceoven § 50 stiller forvaltningsretlig garanti over for barnet eller den unge, som sagen omhandler. Det påhviler forvaltningen at barnet ved sager der vedrører barnet selv, altid skal inddrages, serviceovens § 50.

Endvidere er der krav om at barnet skal høres og inddrages forinden, der træffes foranstaltninger der henføres til barnet. Denne forvaltningsretlige pligt er formuleret i serviceovens § 48, stk. 1 *"inden der træffes afgørelse efter [...] skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge herom"*³⁷⁷. Samtalen med barnet giver et klart indtryk af hvad barnet ønsker og hvilken holdning barnet har til de mulige fremtidige foranstaltninger³⁷⁸.

Den eneste undtagelse hertil, er såfremt det vurderes, at barnets modenhed og alder taler for, at en børnefaglig samtale, ikke vil have nogen virkning eller gavn³⁷⁹.

Dansk praksis tager stilling til denne beskyttelse – og undervejs i f.eks. højesteretsdommen U 2019.1565 H, føres det direkte, at barnets bedste er af væsentlig betydning – samt hvad barnet ønsker, *"hvad der tjener barnets interesser, er således det helt afgørende hensyn og det væsentligste element"*³⁸⁰.

Når vurderingen af barnets bedste skal foretages, er det vigtigt at barnet medinddrages – inddragelsen skal sikre belysning af barnets ønsker og drømme for fremtiden Børn brug for at blive set, inddraget og forstået – også i sager som vedrører adoption. At inddrage børnene i det omfang det er muligt, kan endvidere også sikre at anbringelsen bliver en succes³⁸¹.

7.1.1. Barnets eller den unges egne ressourcer

Tendensen i Danmark er at foranstaltninger der vedrører børn eller unge, er direkte rettet mod barnets perspektiv samt fokuset på barnets selvstændige rettigheder³⁸². Igennem FN's Børnekonvention bliver barnets rettigheder sikret, og dermed styrket. Dette bevirker, at det ikke kun er

³⁷⁷ LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceoven, § 48, stk. 1

³⁷⁸ Rasmussen, Nell m.fl.: Børn i familie- og socialretten, 2014, nyt juridisk forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 155

³⁷⁹ Rasmussen, Nell m.fl.: Børn i familie- og socialretten, 2014, nyt juridisk forlag, 2. udgave, 1. oplag, side 155

³⁸⁰ U 2019.1565 H, side 7, afsnit 2.11.4

³⁸¹ Rasmussen, Anne Vang m.fl.: Alle børn har krav på en tryk barndom, 10. september 2020. Kronik, Politikken, side 4

³⁸² Hestbæk, Anne-Dorthe: Retten til familie, 13. december 2019. Kronik – udgivet på VIVE: Det nationale forsknings – og analysecenter for velfærd

forældrenes ret der skal støttes påstande på, men lige så vel også barnets selvstændige rettigheder – hvilke kan bevirke at man i situationer, hvor barnets egen stemme bliver hørt, kan tilsidesætte forældrenes ret til barnet³⁸³.

7.1.2. Barnets synspunkter

Barnets synspunkter skal inddrages i hver afgørelse der vedrører barnet. Denne rettighed beskyttes af Børnekonventionens artikel 12 – hvor deltagerstaterne skal sikre, at barnet bliver tilstrækkelig inddraget, og *barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed*³⁸⁴.

Det påhviler staten at skabe en tryk barndom, og uanset hvilken løsning der arbejdes hen imod – så skal barnets bedste altid være det vigtigste – og børnene skal altid inddrages. Det er det klare udgangspunkt for FN's Børnekonvention, og dens bestemmelser³⁸⁵.

7.1.3. Barnets alder og modenhed

Når der træffes afgørelser om adoption, hvor forældrene ikke giver samtykke, er det et krav at kommunen gennemfører en børnesamtale med barnet eller den unge – efter servicelovens § 50³⁸⁶.

Børnesamtalen afhænger af barnets alder og modenhed. Kan der ikke indhentes barnets holdninger grundet barnets unge alder eller modenhed, påhviler det kommunen at få et indblik i barnets holdning på anden vis – netop for at belyse barnets egen selvstændige holdning til den mulige fremtidige adoption³⁸⁷.

7.2. FN's Børnekonvention artikel 12

Barnet har i hver sag sin egen stemme – såfremt alder og modenheder taler for. Dette afsnit tager afsæt i FN's Børnekonventions artikel 12 – og vurderingen af beskyttelsen i artikel 12.

.

Barnets ret til at blive hørt er beskyttet af FN's Børnekonventions artikel 12 *"Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse*

³⁸³ Hestbæk, Anne-Dorthe: Retten til familie, 13. december 2019. Kronik – udgivet på VIVE: Det nationale forsknings – og analysecenter for velfærd

³⁸⁴ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder artikel 12

³⁸⁵ Rasmussen, Anne Vang m.fl.: Alle børn har krav på en tryk barndom, 10. september 2020. Kronik, Politiken, side 1

³⁸⁶ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 5, første spalte

³⁸⁷ L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019, side 5, første spalte

synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed”³⁸⁸.

Særligt rejses spørgsmålet om barnets stemme, når der tages afsæt i de to EMD-domme – Case of Aune v. Norway og Case of Abdi Ibrahim v. Norway, som begge analyseres og behandles i afhandlingens afsnit 7.3 og 7.4. Her vil det undersøges hvordan domstolene inddrager børnene direkte, og om deres holdning til anbringelsen bliver inddraget tilstrækkeligt.

7.3. Case of Aune v. Norway³⁸⁹

Sagsøgeren mener der er sket krænkelse af hendes ret til familieliv, efter EMRK-artikel 8, efter hendes søn fratages til familiepleje, og hvor efterfølgende at adoptionen til plejeforældrene bliver en realitet. Sagen vedrører spørgsmålet om sagsøgerens søn, som er født i 1998, og på afgørelsens tidspunkt er 12 år gammel. Det fremgår af sagsakterne, at moren har et barn mere, som er født i 1995. Begge børn er blevet placeret i pleje i 1998, hvor den sidstfødte bliver født.

Afgørelsen om at begge forældre skal fratages forældreevnen, og ansvaret overfor deres to børn, træffes i 2005, hvor barnet på tidspunktet er 7 år gammelt. Senere i 2007 bliver spørgsmålet igen behandlet, efter moren har anfægtet afgørelsen. På dette tidspunkt er drengen 9 år gammel. Begge børnene blev anbragt i familiepleje kort efter fødslen.

Drengen beskrives som værende et barn med mange gode kvaliteter – herunder at han er meget kreativ, livlig, virker livsglad og fantasi præget – ligesom et barn på denne alder gerne skal være. Det følger dog af sagsakterne, at drengen stadig er et barn der har en række særlige behov, som skal varetages – blandt andet er han ekstra følsom, grundet hans hårde start på livet – både med hospitalsbesøg, og forældre med misbrug tæt på sig. Derudover har han ligeledes påtaget sig en hjerne-skade, der gør at hans plejeniveau er væsentlig højere end hvad en dreng på hans alder ellers vil være. Hans relationsmønster er brudt af flere omgange, og han oplever først sent den helt sære tilknytning, til den plejefamilie, som han er boende hos på tidspunktet for afgørelsen.

³⁸⁸ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

³⁸⁹ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 oktober 2010

For et barn er det centralt, at denne har nogle primære omsorgspersoner. Omsorgspersoner, som sikrer at barnets interesser, behov – herunder også de særlige behov – bliver imødekommet på den måde, hvor barnet oplever tryghed, nærvær og kærlighed i deres opvækst³⁹⁰.

I sådan en situation, som drengen er i, er denne tilknytning til hans primære omsorgspersoner betydningsfuld – barnet har behov for en stabil opvækst, hvor der fortsat er indsat ekstra omsorg for barnet, end børn på tilsvarende alder, *"[...] he will therefore continue to need care providers who are more sensible, responsible and loving than would be the case for a normal child"*³⁹¹.

Drengen oplever et særligt fokus på denne tilknytning til sine plejeforældre, og det er anført i sagsakterne af en psykolog, at drengen fokuserer meget på forholdet om han fortsat bliver hos plejefamilien – fordi han ser en rolig og stabil opvækst, som plejeforældrene sikrer ham, og det fremgår direkte, at drengen har givet udtryk for, at *"the calm and structure provided by the foster parents"*³⁹².

Denne afgørelse, Case of Aune v. Norway, er en principiel afgørelse, som inddrages eller lægges til grund i de afgørelser, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol videre behandler – også af nyere tid. Afgørelsen blev nævnt som grundlæggende, og var med til at fastlægge nogle udgangspunkter ved folketingshøringen den 23. september 2020³⁹³. Dommen bliver en klar illustration på, hvilke forhold der har afgørende betydning, når domstolene træffer afgørelser om adoption – og hvilke hensyn som domstolene skal vurdere og diskutere, i de sager som vedrører børn - *hvad er det for et hensyn de diskuterer*. Det er ligeledes flere gange nævnt i afgørelsen – og igen diskuteret til folketingshøringen – at Den Europæiske menneskerettighedsdomstol har givet en klar indikator på, hvornår der kan træffes foranstaltning, som betyder at barnet bliver adopteret – navnlig EMD's krav om *"exceptional circumstances (særlige hensyn)"*³⁹⁴ – som ligeledes nævnes flere gange undervejs i afgørelsen. Der stilles strengere krav til vurderingen, netop fordi denne foranstaltning om adoption, er af så indgribende karakter, at det stiller højere krav til behandlingen af sagen³⁹⁵.

³⁹⁰ Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreene, september 2015, side 6

³⁹¹ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 oktober 2010, side 4

³⁹² Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 oktober 2010, side 4

³⁹³ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol

³⁹⁴ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 7

³⁹⁵ Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn, side 3

I sagsakterne er forholdet mellem drengen og hans biologiske mor beskrevet, og det bliver præsenteret, at moren siden anbringelsen i 1998 frem til 2003 kun har deltaget i 6 samværsmøder, ud af 15 planlagte. Årsagen hertil skyldes mores stofmisbrug og forsøget om at behandle misbruget. Samværet mellem drengen og hans biologiske mor er præget af aflysninger. I 2003 registreres der fremgang i kontakten.

FN's Børnekonvention artikel 12 beskytter barnets ret til at blive hørt, og inddrages i sagerne der vedrører barnet – herunder at barnets egen holdning og interesser, alt efter alder og modenhed, varetages³⁹⁶. Som noget helt principielt i denne afgørelse bliver det angivet flere gange hvilke ønsker drengen har i forhold til hans anbringelse og opvækst hos hans plejefamilie. Drengen giver udtryk for at det er plejeforældrene, som skal tage fremtidige beslutninger for ham, *"[...] He expressed to psychologist [Z] that it was his wish that the foster parents should take all decisions in his life [...]"*³⁹⁷. Det konstateres ud fra psykologiske overvejelser og observationer, at drengen har brug for en rolig opvækst, som sikres igennem en adoption til plejefamilien. Ud fra psykologiske vurderinger, bliver det konstateret i sagsakterne, at drengen har et stort behov for at vokse på i en velfungerende familie – som sikrer en vis forudsigelighed, ramme og struktur i drengens hver. En påstand der tager for bevilgning af adoption, da plejefamilien, sikrer drengen denne forudsigelige samt strukturelle hverdag – hvor han har boet siden han var 1 år og 8 måneder. Denne sikre opvækst, står i kontrast til en mere konfliktfyldt og usikker opvækst, som drengens biologiske mor kan give ham – hvor moren ikke har udvist forbedringer siden drengens fødsel. Moren udtaler endda direkte til landsretten, at hun ikke vil modsætte sig en anbringelse hos plejefamilien, da hun anerkender at drengen modtager den nødvendige pleje og omsorg af plejefamilien, men at det er alene spørgsmålet om adoption³⁹⁸.

Drengens egen holdning bliver tillagt vægt i sagsakterne, og det fremgår direkte, at drengen er bekendt med hans biologiske familie, men at han giver stærkt udtryk for, at han vil blive boende hos hans plejefamilie – dog med fortsat kontakt til både hans mor og hans bror. At domstolen inddrager drengens holdning, skal tage afsæt i FN's Børnekonvention artikel 12, som fint skal illustrere barnets eget ønske, samt holdning til adoptionen. Her taler selvfølgelig både alder og modenhed ind, men

³⁹⁶ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

³⁹⁷ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 5

³⁹⁸ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 6 – 7

hvis det er muligt for myndighederne at indhente oplysninger om en forestående adoption, skal dette vidt muligt gøres³⁹⁹. Det inddrages ligeledes om det kan forventes at drengen kan forstå forskellen på at blive adopteret og at være i plejefamilien?

Denne påstand bliver videre begrundet med, at drenge direkte selv udtaler, at fremtidige beslutninger skal træffes af hans plejeforældre, hvilket må anses at være drengens selvstændige mening og holdning⁴⁰⁰.

Et andet omdiskuteret emne i afgørelsen, er forholdet mellem drengen og hans biologiske familie – og kontakten herimellem. Det fremgår af sagsakterne at drengens familie finder det svært at acceptere, at drengen placeres i familiepleje, hvilket skaber usikkerhed vedrørende anbringelsen, som drengen på dette tidspunkt godt kan reflektere over samt forstå. Det følger af landsrettens begrundelse, at når der skal træffes foranstaltning om adoption, som ligeledes bevirker, at det biologiske bånd sendes til ophør – da skal denne vurdering og beslutning træffes med særligt tungvejende grunde og argumenter. Herunder hvordan blandt andet forholdet mellem barnet og forældre er, og om anbringelsen har permanent karakter.

Endeligt diskuteres det i sagsakterne, hvornår der sker afgørelse om adoption. Det kan direkte citeres, at afgørelser om adoption, skal vurderes ud fra hvad der anses som værende barnets bedste – og skal vurderes i hver individuelle sag, *"[...] Moreover, it is clear that the decision must be based on a concrete assessment of the individual case. However, the assessment must also be based on general experience, including experience from research into child psychology or child psychiatry"*⁴⁰¹.

Heraf fremgår det endvidere af sagsakterne, at overvejelserne om adoption, skal være så specifikke og velovervejet, som det er muligt, når der træffes afgørelse om adoption til den aktuelle plejefamilie. Overvejelserne skal baseres på en generel vurdering, og det påhviler myndigheden, at diskutere både for og imod adoption – man sammenholder en generel vurdering med den individuelle vurdering og perspektiver⁴⁰².

³⁹⁹ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

⁴⁰⁰ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 12 – 13

⁴⁰¹ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 9, afsnit 37

⁴⁰² Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 10

Det anføres blandt andet, at disse overvejelser tager afsæt i drengens følelse af tilhørsforhold, som både er vigtigt for drengen tidligt i opvæksten, men ligeledes også senere i hans ældre liv. Heraf bliver det anført i sagsakterne, at en adoption til drengens plejefamilie, vil give ham en bedre forudsætning for følelsen af tryghed *“Notwithstanding his current sense of security within the foster family, adoption would offer an extra element of protection [..]”*⁴⁰³.

Når Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vurderer forholdene i sagen, inddrages de nævnte elementer, som er gennemgået ovenfor. Blandt andet at moren ikke har haft hvad man forstår som en forældrerolle overfor barnet, eftersom han har været i familiepleje det meste af hans liv. Det sociale bånd mellem barn og mor, er meget begrænset⁴⁰⁴. Hans liv er startet på yderst forfærdeligvis med misbrug og misrøgt i hjemmet.

Som tidligere nævnt, har drengens opvækst ligeledes været præget af alvorlig mishandling, hvilket betyder at drengen har et stærkt behov for sikkerhed, hvilket han finder hos hans plejefamilie, som han allerede i en tidlig alder har haft mulighed for at italesætte. Domstolen vurderer at dette ønske og behov for sikkerhed vil stige i takt med drengen bliver ældre⁴⁰⁵.

Domstolen påpeger endvidere at ud fra sagens oplysninger, at de anfægtede foranstaltninger må være truffet ud fra drengens egne ønsker – og at der var tale om så usædvanlige omstændigheder, at der kunne træffes afgørelse om adoption⁴⁰⁶.

Der er umiddelbart ingen grund til tvivl om, at drengens ønsker er imødekommet, ved at placere ham i familiepleje. Faktum er at plejefamilien stadig sørger for at moren og bedsteforældrene kan opretholde kontakten betyder, at moren bibeholder et bånd med sin søn.

⁴⁰³ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 12

⁴⁰⁴ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 20, afsnit 69

⁴⁰⁵ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 20, afsnit 70

⁴⁰⁶ Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010, side 21, afsnit 72 og 73

7.4. Case of Abdi Ibrahim v. Norway⁴⁰⁷

Afgørelsen behandler spørgsmålet om overtrædelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 8 om retten til familieliv. Det behandles kort, hvorvidt der er sket overtrædelse af EMRK-artikel 9.

I sagsakterne fremgår det, at sagsøger – moren – har påstået krænkelse af EMRK – artikel 8, efter der er blevet truffet afgørelse om fratagelse af forældremyndigheden, samt at drengen skal adopteres af sine plejeforældre.

Moren er oprindeligt fra Somalia, hvor drengen bliver født i 2009 – på dette tidspunkt er moren 16 år gammel. I 2010 flytter både mor og barn til Kenya, og søger efterfølgende asyl i Norge. Efter godkendelse af ophold i Norge, søger moren selv hjælp til pasning af drengen.

Efter familien ankommer til Norge, søger moren hjælp, på en institution. Her bliver der hurtigt udtrykt bekymring for barnet, og der var risiko for at barnet ville opleve skade, såfremt det fortsat var hans biologiske mor der tog sig af barnet. Institutionen udtrykker direkte, at hvis barnet ikke var blevet beskyttet af medarbejderne på institutionen under opholdet, ville barnet være i fare.

Den 6. november 2010 bliver drengen anbragt i akut familiepleje. På dette tidspunkt er drengen 1 år gammel. Den 13. december 2010 anbringes drengen i en ny plejefamilie, denne familie er kristen. Der spørges ikke ind til drengens holdning.

Undervejs i sagsakterne bliver det fremlagt, at regeringen er forpligtet til at træffe foranstaltninger, som beskytter barnet. Regeringen er ligeledes forpligtet til at finde en balance mellem forældrenes rettigheder, men i høj grad også barnets rettigheder. Når vurderingen heraf foretages, giver det parterne mulighed for at træffe foranstaltninger, som anses at være til barnets bedste.

I 2013 anlægges der påstand om at drengens plejeforældre kan adoptere ham. Det skal videre følges af, at drengens forhold var blevet undersøgt, og det kunne konkluderes, at drengen havde et så stærkt bånd til plejefamilien, at de direkte vil have en skadelig konsekvens, såfremt drengen blev fjernet fra plejefamilien – hvorfor der i høj grad ligeledes blev argumenteret for en adoption. På dette tidspunkt er drengen 4 år gammel. Det anføres i sagsakterne, at drengen vil få en stærkere identitet,

⁴⁰⁷ Case of Abdi Ibrahim v. Norway – application no. 15379/16 – 17 December 2019

ved at være placeret og adopteret af plejefamilien, "[...] *It found that X had become so attached to his foster parents that removing him from the foster home could lead to serious problems for him and, also, that the applicant would be permanently unable to provide him with proper care [...]*"⁴⁰⁸

På dette tidspunkt i sagsbehandlingen er drengen 5 år gammel, og burde i et vist omfang kunne give sin egen holdning og mening til kende – måske på en mindre direkte vis. Som det følger af FN's Børnekonvention, artikel 12, skal barnet inddrages såfremt barnets alder og modenhed taler for det. Det er FN's Børnekonvention, som sikrer at børn bliver imødekommet af deres rettigheder – herunder at barnet skal inddrages i det omfang, som barnets alder giver mulighed for⁴⁰⁹.

Det påpeges at drengen har et ekstra stort behov for omsorg og pleje – og der kan muligvis være tilknytningsproblemer, eftersom at drengen har efterlevet grov forsømmelse – både af fysisk og psykisk karakter. Dette har udløst, at drengen har udvist traumereaktioner, når han ses med hans biologiske mor under samværet – hvilket eventuelt kan belyse en holdning fra drengen. Det anføres i sagsakterne, at drengen har en grundlæggende stærk tilknytning til hans plejefamilie⁴¹⁰. Alligevel oplyses det ikke, at drengen høres i denne sammenhæng, og det derfor ikke er direkte skildringer af drengens egne behov samt ønsker.

Forældre og barn har fælles glæde af hinanden. Den gensidige glæde, er et grundlæggende element i familielivet, "[...] the mutual enjoyment by parent and child of each other's company constitutes a fundamental element of family life[...]"⁴¹¹. Ved indblanding i familielivet, er der krav om legitime formål efter EMRK-artikel 8, stk. 2. Det legitime formål er såfremt "[...] det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund[...]"⁴¹².

Domstolen vurderer hvorvidt de norske myndigheder har handlet forholdsmæssigt, ved de foranstaltninger der er truffet om bevilling af adoption.

⁴⁰⁸ Case of Abdi Ibrahim v. Norway – application no. 15379/16 – 17 December 2019, side 3, afsnit 14

⁴⁰⁹ Hestbæk, Anne-Dorthe: Retten til familie, 13. december 2019. Kronik – udgivet på VIVE: Det nationale forsknings – og analysecenter for velfærd

⁴¹⁰ Case of Abdi Ibrahim v. Norway – application no. 15379/16 – 17 December 2019, side 4 – 5

⁴¹¹ Case of Abdi Ibrahim v. Norway – application no. 15379/16 – 17 December 2019, side 12, afsnit 2.

⁴¹² Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer, artikel 8, stk. 2

Det påhviler de norske myndigheder, en positiv forpligtigelse overfor barnet og dennes biologiske forældre. En eventuel familiesammenføring skal være myndighedernes primære formål, så længe det fortsat taler for barnets bedste. Familiebåndet kan kun afbrydes, ved ekstraordinære omstændigheder, EMD's krav om "*exceptional circumstance*"⁴¹³. Drengen har det meste af hans unge liv været placeret i familiepleje. Drengen giver udtryk for hans plejefamilie, anses som værende hans primære omsorgspersoner, og ligeledes er de personer, hvor han finder ro og stabilitet.

EMD bemærker hvilke forhold, der er lagt til grund, da den norske højesteret har truffet afgørelsen. Afgørelse tog afsæt i at barnet var placeret i den aktuelle plejefamilie i 4 år og et halvt år, og ved kontakt med hans biologiske mor, var kontakten præget af negativ energi mellem mor og barn. EMD kritiserer dog den norske højesteret for, ikke at inddrage tilstrækkeligt materiale til at bevise årsagen til drengens negative påvirkning, og om eventuelle andre forhold har betydning i sagen. Såfremt der bevilliges adoption, vil moren ikke kunne søge om at få drengen hjemgivet – samt skabe konflikter mellem barnets etniske ophav. Det fremgår af sagsakterne, at drengens holdning bliver tolket ud fra observationer fra plejefamilien, og flere af anbringenderne ikke i direkte udtalelser fra drengen selv. Dette er til trods for, at FN's Børnekonvention er inkorporeret i norsk ret, og dermed skal konventionens artikel 12 inddrages, herunder at *[...] et barn, der er i stand til at udforme sine egen synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet[...]*"⁴¹⁴. Drengen er på tidspunktet 10 år gammel, og kan derfor inddrages i det omfang, hans alder og modenhed taler for.

EMD konkluderer, at den norske højesterets domstol, har haft stærkere fokus på plejeforældrenes ønske om at bevillige adoption, og at forholdene vedrørende den biologiske mor ikke har fået tildelt tilstrækkelig inddragelse – hvorfor der sker overtrædelse efter EMRK-artikel 8.

7.5. Delkonklusion

Tanken bag at vælge en ældre afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, er for at kunne analysere på en eventuel udvikling af retspraksis. Herunder hvordan afgørelserne træffes, hvordan barnet inddrages tilpasseligt, og hvordan barnets bedste bliver varetaget i de givne

⁴¹³ Se afhandlingens afsnit 5.1.1.

⁴¹⁴ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, artikel 12

situationer. Afgørelsen, *Case of Aune v. Norway*, er afsagt tilbage i 2010. I 2010 bliver kravet om *exceptional circumstances*⁴¹⁵ ført ind i praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og kravet, som har fået principiel karakter, går igen i flere af afgørelserne fra EMD⁴¹⁶.

Afgørelsen, *Abdi Ibrahim v. Norway* illustrerer, at domstolen i Norge har et andet perspektiv end Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har – i sager der vedrører adoption. Det tydeliggøres, undervejs i sagen, at drengen ikke inddrages i sagen, drengens mening og holdning bliver ikke brugt til analysering eller vurderingsmateriale, men i stedet bliver vurderingerne foretaget ud fra generelle principper, som i sidste ende ikke bliver tilrettelagt den enkelte sag. Slutteligt kan det konkluderes, at der i afgørelsen *Abdi Ibrahim v. Norway* bliver konkluderet, at der er sket overtrædelse af EMRK-artikel 8, som sikrer retten til familieliv.

Denne påstand og denne konklusion, kan sammenfattende bruges til at illustrere at Norge anvender mere indgribende foranstaltninger end vi f.eks. gør i Danmark, og at Norge har en tendens til at træffe foranstaltninger der alene tilgodeser barnet, men i sidste ende ikke imødekommer deres forpligtigelser overfor barnets biologiske forældre, og deres individuelle rettigheder.

8. Konklusion

Indledningsvist stillede jeg spørgsmålet *om hvornår det juridiske kriterium om barnets bedste er opfyldt i sager om adoption uden samtykke*. Undervejs i afhandlingen er der sat fokus på alle de forskellige – både processuelle samt materielle kriterier – og nogle af de problemstillinger der kan mødes i afgørelserne om adoption uden samtykke. Undervejs er der lavet en række delkonklusioner, som sætter særligt fokus på de enkelte elementer, som samlet set skal give det overordnet billede af hvornår kriteriet er opfyldt tilstrækkeligt. Der foretages både vurderinger af barnet, barnets biologiske forældre, barnets tilknytning til både biologiske forældre, samt plejefamilien – hvilken har den primære tilknytning, og hvem er barnets primære omsorgsperson.

⁴¹⁵ Se afhandlingens afsnit 5.1.1.

⁴¹⁶ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen av avgjørelsene fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol, slide 7

De afgørelser der undervejs er inddraget – både de danske afgørelser og afgørelserne fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – er meget klare i deres vurderinger. Vurderingen er altid individuel. Hvert barn er forskellig. Hver historie er forskellig. Der kan ikke tegnes en lige streg igennem hver enkelt sag, men lovgivningen er en rettesnor for myndighederne. Myndighederne skal inddrage barnet tilstrækkeligt undervejs, forældrenes omsorgsevne og muligheden for omsorg skal undersøges, tilknytningen skal vurderes, og om den forestående adoption vil være til barnets bedste.

Overvejelserne og vurderingerne er mange – og det er klart, spørgsmålet der stilles indledningsvist, har ikke et endegyldigt ja eller nej, men i stedet er der tale om en vurderingssag, inden for den enkelte kompetencegivende myndighed. En vurdering den enkelte myndighed, det enkelte land, skal træffe med afsæt i både national lovgivning – samt med afsæt i både FN's Børnekonvention, EMRK og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

9. Perspektivering

Med udgangspunkt i Statsministerens nytårstale 2020, skal der øget fokus på anbringelse af børn⁴¹⁷. Dette skal være et arbejdsmaal, som myndighederne skal arbejde henimod. Vi skal sikre vores børn bedre, og at sikre de børn, der har behov for adoption, adopteres tidligere i forløbet – i de tilfælde hvor forældrene ikke besidder de nødvendige omsorgsevner, eller hvor barnets sundhed er i fare⁴¹⁸. Udviklingen fra 2009 frem til 2019 i Danmark, har vist at der sker færre anbringelser af teenagere fra 12 – 17-årige, hvor der er sket en stigning i anbringelserne af aldersgrupperne 0 – 5-årige samt de 6 – 11-årige⁴¹⁹.

I forhold til denne afhandling er det relevant at påpege hvilken stigning – samt hvilken kurve – som disse adoptioner har – og hvor mange adoptioner der reelt set foretages i det danske samfund. Herunder i forhold til vores naboland, Norge, som flere gange har fået behandlet domstolssager hos Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

⁴¹⁷ Frederiksen, Mette: Statsministerens nytårstale 1. januar 2020: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nyt-aarstale-1-januar-2020/>

⁴¹⁸ Frederiksen, Mette: Statsministerens nytårstale 1. januar 2020: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nyt-aarstale-1-januar-2020/>

⁴¹⁹ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Anne-Dorthe Hestbæk – Høring om tvangsadoption – tvang som middel til kontinuitet – evaluering af kontinuitetsreglerne i Serviceloven, slide 4

Statistisk set er der i Danmark sket færre anbringelser af teenagere, i takt med at anbringelserne af mindre børn er steget. Denne statistik bygger på en periode fra 2009 – 2019. Det tydeliggøres, at der i Norge sker væsentlig flere anbringelser kontra resten af Norden, særligt i perioden 2015 – 2016⁴²⁰.

Spørgsmålet er om Norges statistik skal ses, som et udtryk for den korrekte anvendelse og beslutning om at anbringe flere børn, end de øvrige lande i Norden, og helt konkret i forhold til Danmark – navnlig da de norske afgørelser er blevet mødt med kritik af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det kan derfor være relevant at påpege, om de processuelle og materielle kriterier muligvis ikke er ligeså fyldestgørende, som de burde at være – og at løsningen ikke altid kan findes ved at træffe foranstaltninger, som betyder at flere børn tvangsanbringes eller adopteres.

I afhandlingen sættes der fokus på videreført anbringelse efter servicelovens § 68a – kunne det være relevant, at der træffes flere afgørelser efter denne bestemmelse? Vil dette kunne sikre den nødvendige rolige og stabile opvækst, som barnet har fået af sine plejeforældre? Træffes der flere afgørelser om videreført anbringelse efter servicelovens § 68a, kan det eventuelt give et billede af, at vi sikrer vores børn, og vi sikrer den nødvendige kærlige og stabile opvækst – sammen med de primære omsorgspersoner, som de har skabt en tilknytning til. Retspraksis påviser, at en videreført anbringelse efter servicelovens § 68a, ikke kan anses at være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8⁴²¹.

⁴²⁰ Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Anne-Dorthe Hestbæk – Høring om tvangsadoption – tvang som middel til kontinuitet – evaluering af kontinuitetsreglerne i Serviceloven, slide 7

⁴²¹ U 2012.344 V

10. Litteraturliste

Love og forarbejder

LBKG nr. 775 af 7. august 2019: Adoptionsloven

LBKG nr. 1287 af 28. august 2020: Serviceloven

LBKG nr. 1445 af 29. september 2020: Retsplejeloven

LBKG nr. 826 af 16. august 2019: Om retssikkerhed og administration på det sociale område

Bekendtgørelser

BEK nr. 993 af 26. juni 2020: Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område

Lovforslag

L 68 af 2019-20, af 20. november 2019

L 105 af 2008-09, af 28. januar 2009

L 121 af 2014-15, af 28. januar 2015

L 155 af 2018-19, af 6. februar 2019

L 229 af 1996 – 97, af 16. april 1997

Vejledninger

Vejledning nr. 9347, af 28. marts 2017 om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven

Vejledning nr. 9401, af 26. maj 2020 om adoption

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 med senere ændringer

FN's Børnekonvention

Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

FN's Børnekomité

United Nations – Convention of the Rights of the Child: General Comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). 29 May 2013

Danske domme

U 2012.344 V

U 2019.1565 H

U 2019.1721 H

Internationale afgørelser

Case of Abdi Ibrahim v. Norway – application no. 15379/16 – 17 December 2019

Case of Aune v. Norway – application no. 52502/07 – 28 October 2010

Case of Pedersen and others v. Norway – application no. 39710/15 – 10 marts 2020

Case of Strand Lobben and others v. Norway – application no. 37283/13 – 10 September 2019

Ankestyrelsens principmeddelelser

Ankestyrelsens principmeddelelse 20 – 20

Ankestyrelsens principmeddelelse 93-17

Juridiske artikler

Adolphsen, Caroline: U 2015B.450: Tvangsadoption af anbragte børn

Adolphsen, Caroline: U 2018B.83: Barnets ret til (at blive fri for) at blive hørt

Jørgensen, Stine: TFA 2007.325: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager

Juridisk litteratur

Baumbech, Trine m.fl.: Retskildernes kamp – forholdet mellem national offentlig ret og udefra kommende ret, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag

Bønsing, Sten: Almindelig forvaltningsret. 2013, Jurist- og økonomforbundets Forlag, 3. udgave, 4. oplag

Dübeck, Inger: Personers rettigheder – om individets fysiske og psykiske integritet, selvbestemmelsesret og identitet, Jurist og Økonomforbundets forlag, 1997, 1. udgave, 1. oplag

Evald, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2. udgave, 1. oplag

Haugli, Trude, author: Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries, Brill | Nijhoff, Publication Date 2 dec. 2019

Hestbæk, Anne-Dorthe m.fl.: Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv, 2020. Professionsserien, akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag

Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2020. Jurist – og Økonomforbundets forlag, 5. udgave, 1. oplag

Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, Djøf forlag, 2018, 2. udgave, 1. oplag

Munk-Hansen, Carsten m.fl.: Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, Jurist – og Økonomforbundets forlag, 2012, 1. udgave, 1. oplag

Nørgaard, Irene m.fl.: Familieret, Jurist og økonomforbundets forlag, 4. udgave, 1. oplag

Rasmussen, Nell m.fl.: Børn i familie- og socialretten, 2014, nyt juridisk forlag, 2. udgave, 1. oplag

Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder. 2019, Karnov Group. 3. udgave, 1. oplag

Schultz, Trine m.fl.: Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law. 2020. Djøf Publishing Copenhagen, 1 edition

Schultz, Trine og Hanne Hartoft: Akut anbringelse af nyfødte, juristen nr. 2, 2019

Schultz, Trine, Hanne Hartoft, John Klausen og Nina von Hielmcrone: Socialret – børn og unge. Jurist – og økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1. oplag

Rapporter

Ankestyrelsen: Anbringelser uden samtykke – kommunernes praksis og perspektiver på stigningen, november 2019

Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd: At vokse op som adopteret i Danmark

Karmsteen, Kirstine m.fl.: Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes, VIVE og forfatterne, 2019 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd

Mehlbye, Jill m.fl.: Børn og unge anbragt i familiepleje – anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel, VIVE og forfatterne, 2018 – udgivet på VIVE: Viden til velfærd, Det nationale Forsknings – og Analysecenter for Velfærd

Socialstyrelsen: Adoption uden samtykke – ni metoder til at afdække forældreevne, september 2015

Vejlednings – og inspirationsmateriale

Adoption uden samtykke – et vejlednings– og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, 2. udgave revideret af Socialstyrelsen, udgivet i november 2019

Praksisnotat

Praksisnotat om samvær med anbragte børn: <https://ast.dk/filer/til-myndigheder/praksisnotater-om-serviceloven/praksisnotat-om-samvaer-med-anbragte-born.pdf>

Høringer i folketinget

Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Anne-Dorthe Hestbæk – Høring om tvangsadoption – tvang som middel til kontinuitet – evaluering af kontinuitetsreglerne i Serviceloven

Social – og Indenrigsudvalget (SOU) alm. Del: Samling: 2019-20, bilag 381: Kirsten Sandberg – Høring om tvangsadoption – Retningsgivende afgørelser fra den norske Høyesterett og betydningen af afgørelsene fra Den Europæiske Menneskerettsdomstol

Artikler

Frederiksen, Mette: Statsministerens nytårstale 1. januar 2020: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nytaarstale-1-januar-2020/>

Hansen, Thomas Kellermund: Ny dom fra Højesteret giver mulighed for flere tvangsadoptioner, 21. februar 2019. Kristeligt dagblad

Hestbæk, Anne-Dorthe: Retten til familie, 13. december 2019. Kronik – udgivet på VIVE: Det nationale forsknings – og analysecenter for velfærd

Rasmussen, Anne Vang m.fl.: Alle børn har krav på en tryk barndom, 10. september 2020. Kronik, Politikken

Nyhedsbrev

Ankestyrelsen: Anbringelse af børn og unge uden samtykke, 17 november 2020: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/sager-om-born-og-unge/anbringelse-uden-samtykke>

Social – og Indenrigsministeriet: Regeringen vil sætte barnet først, 13. januar 2020

Links

<https://www.boerneraadet.dk/boernekonventionen>

